

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Təhsildə nonsens -
şagird artır,
məktəb
azalır
yazısı səh.10-da

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 27 avqust 2025-ci il Çərşənbə № 151 (8761) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Yenə Azərbaycanda NATO bazaları iddiası

Şimali Atlantika Alyansının zabitlərinin Bakıdakı müzakirələri kimləri narahat edir?

yazısı səh.7-də

Rusiya benzinsiz yanır-YDM-lərdə növbə

yazısı səh.11-də

Cəmsid Naxçıvanski kim olub?

yazısı səh.3-də

Beş il ərzində bu regionlarda müharibə ola bilər

yazısı səh.4-də

Tehran Rusiyani xəyanətdə ittiham edir

yazısı səh.5-də

SSRİ-ni dağıdan "vətənpərvərlik modeli"

yazısı səh.6-də

Türkiyə MN-ə yeni hərbi müşavir göndərə bilər

yazısı səh.8-də

Paşinyan erməni xalqından nəyi gizlədir?

yazısı səh.9-də

Miqrantlar üçün sentyabr sınağı

yazısı səh.9-də

Urmiya tam quruya bilər

yazısı səh.13-də

Taksidə kondisioner davası - kim haqlıdır?

yazısı səh.15-də

Mehdiyevin xanımı məhkəmədə niyə uduzdu?

yazısı səh.12-də

Büdcə oğrularına qarşı yeni sistem

yazısı səh.14-də

BAKİ-MOSKVA MÜNASİBƏTLƏRİNDƏ "PEREZAQRUZKA"

İki ölkə arasında son təmaslar gərginliyin səngidiyi təəssüratını yaradıb; **Natiq Cəfərli**: "Rusiya anladı və geri addım atır, çünki artıq coğrafiyanın ağası deyil, bir daha da olmayacaq" yazısı səh.5-də

Əsgərliklə bağlı yeni müzakirələr

Ekspertdən çağırış: "Xidmət müddəti ya 1 ilə endirilməli, ya da 9 aya qədər azaldılmalıdır" yazısı səh.3-də

Zelenski Azərbaycana nə vaxt gəlir?

yazısı səh.11-də

Elmar Vəliyevin Gəncədəki ticarət mərkəzi hərraca çıxarılır

yazısı səh.12-də

"Tramp dəhlizi" üçün təhlükə - detallar

yazısı səh.4-də

Prezidentin Vaşinqton səfərinə həsr olunmuş xüsusi iclas

ATƏT-in Minsk Qrupu və əlaqədar strukturlarının bağlanması ilə bağlı müraciət ATƏT ölkələri arasında yayılıb.

Bunu Nazirlər Kabinetində keçirilən Prezident İlham Əliyevin Vaşinqton səfərinə həsr olunmuş xüsusi iclasda xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov deyib.

O qeyd edib ki, 1 sentyabrda qərarın qəbulu gözlənilir.

Nazirin sözlərinə görə, Ermənistan cari ilin yanvar ayının sonuna qədər sülh sazişi üzrə müəyyən müddəalara razılıq vermirdi: "Ermənistan xüsusilə məhkəmələrdə iddiaların geri çəkilməsi və sərhəddə üçüncü qüvvələrin yerləşdirilməsi ilə bağlı bəndləri qəbul etmədi. ABŞ səfəri çərçivəsində Azərbaycan və Ermənistan liderlərinin Donald Trampın şəhidliyi ilə imzalanan Birgə Bəyannamə Azərbaycanın sülh gündəliyini təsdiq edir", - XİN başçısı bildirib.

"Azərbaycan və ABŞ arasında Çərçivə Sazişinin imzalanması üçün ilkin müzakirə aparılıb.

Vaşinqtonda tarixi görüşdən sonra Azərbaycan və ABŞ arasında Çərçivə Sazişinin imzalanması üçün əlverişli şərait yaranıb və ilkin müzakirə aparılıb.

APA xəbər verir ki, bunu xüsusi iclasında iqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbbarov deyib.

Nazir bildirib ki, enerji sahəsində maliyyələşmə ABŞ-la Azərbaycan arasında əməkdaşlıqda mühüm məsələlərdən biri olaraq qalmaqdadır.

Mikayıl Cəbbarov qeyd edib ki, ölkəmizin bölgə və dünyada enerji təhlükəsizliyinə verdiyi töhfə görüşlərdə xüsusilə qeyd edilib: "Azərbaycanın zəngin enerji resursları, o cümlədən bərpaulunan enerji ehtiyatları da diqqət çəkib".

Eldar Əzizovdan payız hazırlığı müşavirəsi

Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin (BŞİH) paytaxtın təsərrüfat xidmətləri rəhbərlərinin iştirakı ilə payız-qış mövsümünə hazırlıqla bağlı geniş müşavirə keçirilib.

Bu barədə BŞİH-dən məlumat verilib.

Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Eldar Əzizov qeyd edib ki, bu gün strukturlar öz funksional vəzifələrindən asılı olmayaraq vahid orqanizm kimi çalışmalıdırlar. Mövcud imkanlar daha səmərəli və əlaqəli fəaliyyət göstərməyə şərait yaradır və qarşıdan gələn mövsümə hazırlıq işləri də bu yanaşma ilə icra olunmalıdır.

İclasda paytaxtda aparılan abadlıq-quruculuq, kommunal xidmətlər, yaşıllaşdırma işlərinin mövcud vəziyyəti müzakirə olunub və bu işlərin sürətləndirilməsi tapşırılıb.

Sonda müşavirə iştirakçılarına mövcud çatışmazlıqların aradan qaldırılması, payız-qış mövsümünə hazırlıq, abadlıq-quruculuq və təmizlik işlərinin yüksək keyfiyyətlə həyata keçirilməsi ilə bağlı tapşırıqlar verib.

Nəsiminin məzarı Azərbaycana gətiriləcək?

Böyük şair və mütəfəkkir İmadəddin Nəsiminin məzarı Suriyadan Azərbaycana gətirilə bilər.

APA xəbər verir ki, Azərbaycan dövləti Nəsiminin məzarının ölkəyə köçürülməsində maraqlıdır.

Belə ki, artıq bu istiqamətdə Suriya tərəfi ilə ilkin təmaslar aparılıb, bu haqda Suriyaya məlumat verilib.

Qeyd edək ki, İmadəddin Nəsiminin məzarı Suriyanın Hələb şəhərindədir. Neçə illərdir hərbi münaqişənin davam etdiyi şəhərdə Nəsiminin də məzarı dağıntılara məruz qalıb.

Xatırladaq ki, 2019-cu ildə İmadəddin Nəsiminin 650 illik yubileyi Azərbaycanda dövlət səviyyəsində geniş qeyd edilib.

Milli Məclis Mehriban Əliyevaya təbrik ünvanladı

Milli Məclis birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevaya doğum günü münasibətilə təbrik ünvanlayıb. Modern.az xəbər verir ki, bu barədə Milli Məclisin sosial şəbəkə hesablarında paylaşım edilib. "Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyevanı doğum günü münasibətilə təbrik edir, ona uzun ömür, cansağlığı və ölkəmizin daha da inkişafı istiqamətində yorulmaz fəaliyyətində uğurlar arzu edirik", - paylaşımnda qeyd olunub.

Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti, IDEA İctimai Birliyinin təsisçisi və rəhbəri Leyla Əliyeva sosial şəbəkə hesabında Mehriban Əliyevanın ailə üzvlərinin əhatəsində fotosunu paylaşmış.

"Şair, nə tez qocaldın sən..."

Bir müddətdir Ramiz Rövşən ayağında problem yaranıb. Onun hərəkət etməsi ağırlaşıb.

Bu barədə "Teleqraf"a Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin mətbuat xidmətinin rəhbəri Xəyal Rza Xalq şairi Ramiz Rövşən sənətinə yaranan problemə münasibət bildirərkən deyib.

Onun sözlərinə görə, Xalq şairi yaxın günlərdə xəstəxanaya müraciət edəcək.

Qeyd edək ki, Ramiz Rövşən 1946-cı il dekabrın 15-də Bakının Əmircan kəndində anadan olub. Əslən Qubadlı rayonunun Teymur Müskanlı kəndindəndir.

Azərbaycan Dövlət Universitetinin Filologiya fakültəsini (1964-1969), Moskva Ali Ssenari kurslarını bitirib (1976-1978). Cəfər Cəbbarlı adına "Azərbaycanfilm" kinostudiyasında, "Mozalan" satirik kinojurnal studiyasında redaktor (1971), kinostudiyanın ssenari emalatxanasında ssenarist (1974-1975), ssenari redaksiya heyətinin üzvü (1979-1987), kinostudiyanın baş redaktoru (1987-1992) işləyib. Bir neçə şeir kitabının müəllifidir.

2019-cu ildə Azərbaycan Respublikasının Xalq şairi adına layiq görülüb. Prezidentin fərdi təqaüddəşüdür.

"Səderək"dəki yanğınla bağlı cinayət işi

"Səderək" ticarət mərkəzi tərəfindən icarəyə verilmiş anbarda avqustun 24-25-də baş vermiş yanğın hadisəsi ilə bağlı cinayət işi başlanıb.

Bu barədə Fövqəladə Hallar Nazirliyindən verilən məlumatda deyilir.

Bildirilir ki, cinayət işi FHN-in Əməliyyat-İstintaq İdarəsində Cinayət Məcəlləsinin müvafiq maddəsi ilə açılıb, istintaq gedir.

Xatırladaq ki, yanğın zamanı 13 nəfər tüstüdən zərərələnib.

İraq azərbaycanlı qadın və uşaqları təhvil verir?

İraq hakimiyyəti hazırda həbsdə olan yüzlərlə əcnəbi qadın və onların uşaqlarını azad edərək vətənlərinə qaytarmağı planlaşdırır.

Onların böyük qismi "İslam Dövləti" (İŞİD) terror təşkilatının üzvləri ilə evlilik və ya yaxınlıqda ittiham olunaraq həbsə atılıb.

İraq təhlükəsizlik qurumunun nümayəndəsinin sözlərinə görə, həbsdə olanların əksəriyyəti Rusiyadan, Türkiyədən və Azərbaycandan olan qadınlardır. Onların bir çoxu İŞİD üzvü olan şəxslərin həyat yoldaşlarıdır.

Məlumatda dəqiq say açıqlanmasa da, azərbaycanlı qadınların da siyahıda çoxluq təşkil etdiyi bildirilir. Onların arasında müxtəlif illərdə Suriyaya və İraqa gedərək orada İŞİD üzvləri ilə nikaha girən və ya məcburi şəkildə həmin bölgələrdə saxlanılan şəxslərin olduğu qeyd olunur.

İnfarktdan ölən komandirin vəzifəsi ona tapşırıldı

Ədliyyə Nazirliyi Penitensiar xidmətinin Mühafizə Alayına komandir əvəzi təyin edilib.

"Qaynarinfo" xəbər verir ki, müvafiq əmrilə sözügedən vəzifə Vüqar Novruzova tapşırılıb.

Vüqar Novruzov həmçinin Penitensiar xidmətin Mühafizə Alayının Qərargah rəisidir.

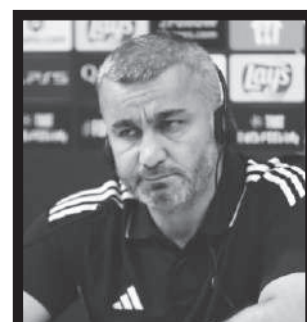
Qeyd edək ki, bu ilin avqust ayının 6-da Penitensiar xidmətin Mühafizə Alayının komandiri polkovnik Rauf Əsədov iş başında infarkt keçirib və xəstəxanada vəfat edib.

Hansı ölkələr "Avroviziya 2026"da iştirakını təsdiqləyib?

"Avroviziya 2026" beynəlxalq mahnı müsabiqəsində iştirakını təsdiqləyən ölkələrin sayı 22-yə çatıb: Albaniya, Almaniya, Avstriya, Azərbaycan, Böyük Britaniya, Danimarka, Finlandiya, İspaniya, İsrail, İsveç, İsveçrə, Kipr, Latviya, Litva, Lüksemburq, Malta, Monteneqro, Niderland, Norveç, Serbiya, Ukrayna, Yunanıstan.

Avstriyanın paytaxtı Vyanada keçiriləcək yarışın birinci yarımfinalı mayın 12-nə, ikinci yarımfinalı 14-nə, finalı 16-na təyin olunub.

Novator.az bildirir ki, ictimai teleradioları cəmləyən Avropa Yayım Birliyinin layihəsi olan "Avroviziya" müsabiqəsində 1956-cı ildən başlayaraq İrlandiya və İsveç 7, Niderland, Fransa, Lüksemburq və Böyük Britaniya 5, İsrail 4, İsveçrə, Danimarka, İtaliya, Avstriya, Norveç və Ukrayna 3, İspaniya və Almaniya 2, Monako, Belçika, Yuqoslaviya, Estoniya, Latviya, Türkiyə, Yunanıstan, Finlandiya, Serbiya, Rusiya, Azərbaycan və Portuqaliya 1 dəfə qalib gəlib.

"Soyuqqanlı olmalıyıq" - Qurban Qurbanov

"Hamımız bu oyunun önəmini bilirik. Həddindən artıq soyuqqanlı olmalıyıq. Əlbəttə ki, istək, əzmkarlıq da öz yerində olmalıdır".

QOL.az xəbər verir ki, bu sözləri "Qarabağ"ın baş məşqçisi Qurban Qurbanov UEFA Çempionlar Liqasının pley-off mərhələsinin "Ferensvaroş"la (Macarıstan) cavab matçı üçün təşkil edilən mətbuat konfransında deyib.

O, səfərdə keçirilən ilk görüşdə 3:1 hesablı qələbə qazanmalarının komandasını rahatlaşdırmayacağını bildirib: "Çox yaxşı rəqibə qarşı mübarizə aparacağıq. İlk oyundakı nəticə bir az bizim üstünlüyümüzü göstərir. Amma qətiyyənlə buna arxayın olmamalıyıq. Rəqib də bizim üçün ağır rəqibdir. Hər halda, "Ferensvaroş"un riskə gedəcəyini bilirik. Biz bunu da nəzərə almalıyıq. Çalışmalıyıq ki, sona qədər oyundan qopmayaq, soyuqqanlılığımızı qoruyaq".

Əsgərliklə bağlı yeni müzakirələr

Ekspertdən çağırış: "Xidmət müddəti ya 1 ilə endirilməli, ya da 9 aya qədər azaldılmalıdır"

Azərbaycanda ictimaiyyət hərbi xidmətə çağırış qaydalarına yenidən baxılmasını, qəbul imtahanlarında yüksək bal toplayan, lakin ali məktəbə qəbul olunmayan abituriyentlərə möhlət verilməsini istəyir.

Məlumdur ki, ali məktəblərə qəbul olunmayan həmin şəxslər 18 yaşına çatdıqdan sonra avtomatik olaraq həqiqi hərbi xidmətə çağırılırlar. Dövlət İmtahan Mərkəzinin məlumatına görə, bu il 88756 abituriyentdən yalnız 57236 nəfəri ali məktəblərə qəbul oluna bilib. Nəticədə onlardan 31 520-si uğursuzluğa düçar olub. Onların arasında mümkün 700 baldan 500-600 bal toplayan, lakin ali məktəbə qəbul ola bilməyənlər də olub. Bu abituriyentlərin kişi hissəsi qarşıdan gələn payız çağırışında mütləq orduya gedəcək və orada bir il yarım xidmət etməli olacaqlar. Və bu müddət ərzində onların bezi bilikləri unudulacaq və təkrar kurslar çox vaxt və pul tələb edəcək.

Məsələn, müğənni Nura Suri ictimaiyyətə və jurnalistlərə abituriyentlərə 21 yaşa qədər möhlət verilməsi məsələsini gündəmə gətirməyi təklif edib. Xüsusilə ona görə ki, Azərbaycan artıq müharibə vəziyyətində deyil.

Təhsil eksperti Etibar Əliyev **Minval.az-a** açıqlamasında **abituriyentlərə möhlət verilməsi təklifini diqqətləyi hesab edib:** "Bu məsələ qanunvericilikdə öz əksini tapmasa da, Elm və Təhsil Nazirliyi bu isti-

qamətdə mühüm addım atabilir". Ekspert deyib ki, Nazirlər Kabineti möhlət əvəzinə, belə abituriyentlərin qəbul oluna biləcəyi ali məktəblərdə əlavə yerlərin ayrılması barədə qərar qəbul edə bilər.

Mövzu ilə bağlı **deputat Ceyhun Məmmədov** "Yeni Müsavat"a danışib. Millət vəkil qeyd edib ki, bəzi gənclərin hərbi xidmətə marağı təcridcən əzəli və müəyyən hallarda onlar bundan yayınmağa çalışırlar: "Ümumiyyətlə, hesab edirəm ki, burada bir çox mühüm məqamlar var. Bu məsələlər cəmiyyətdə geniş şəkildə müzakirə olunur və ən çox hər kəs hərbi xidmətlə bağlı güzəştlər istəyir. Düzdür, bu mövzu birbaşa həmin məsələyə aid deyil, amma müşahidə edirəm ki, gənclərin hərbi xidmətə marağı təcridcən əzəli və bəzi hallarda onlar hərbi xidmətdən yayınmağa çalışırlar. Bu isə gələcəkdə ciddi tendensiyalara səbəb ola, müəyyən mənfi prosesləri ortaya çıxara bilər. Ona görə də ilk növbədə təbliğat aparılmalıdır ki, hər kəsin Vətən qarşısında borcu var və bu borcu hər kəs yerinə yetirməlidir".

C.Məmmədov həmçinin qeyd edib ki, başqa bir ciddi **problem gənclərin ixtisas seçimi ilə bağlıdır. Onun fikrinə, abituriyentlər qəbul imta-**

hanlarından sonra düzgün seçim etmədiklərinə görə yüksək bal toplayanlar da universitetə qəbul ola bilmirlər: "Gənclər düzgün seçim etməli və qəbul zamanı ixtisas kodlarını dəqiq yazmalıdırlar. Təəssüf ki, bir çox gənc bu məsələdə səhvə yol verir. Məsələn, yüksək bal topladıq halda, yanlış seçim etdiyinə görə universitetə qəbul ola bilmir. Sonradan isə dövlət qurumlarından və ya başqa şəxslərdən inciməyə, narazılıq etməyə əsas görürlər. Halbuki bu məsələ birbaşa gənclərin öz məsuliyyətidir. Ona görə də gənclər ixtisas seçimində maksimum diqqətli olmalı, məsuliyyətli davranmalıdırlar ki, gələcəkdə peşmanlıq yaşamınsınlar, dövlətin onlara xüsusi güzəştlər etməsini gözləməsinlər".

Millət vəkili vurğulayıb ki, qəbul prosesində baş verən səhvlərə görə dövlətin günahlandırılması doğru yanaşma deyil: "Söhbət kifayət qədər ciddi rəqəmlərdən və çox sayda gəncin ali məktəblərə qəbul ola bilməməsindən gedir. Burada məsuliyyəti dövlət deyil, məhz gənclərin özləri daşıyır. Onlar daha məsuliyyətli və diqqətli olmalıdırlar ki, belə problemlərlə üzləşməsinlər. Bütün bunlar olduqca önəmli məsələlərdir və hər bir gənc bu məqamları nəzərə almalıdır".

Hərbi ekspert Ramil Məmmədli isə hərbi xidmət müddətinə yenidən baxılmasının məqsəduyğun olduğunu qeyd edib: "Ümumiyyətlə,

bu məsələ köklü şəkildə öz həllini tapmalıdır. Mən son 3-4 ildir ki, çağırışla bağlı məsələnin fundamental şəkildə həll edilməsinin tərəfdarı kimi çıxış edirəm. Hazırkı dövrdə, yeni Azərbaycanın əsas hərbi birləşmələrinin peşəkar hərbi qulluqçulardan formalaşdırıldığı bir mərhələdə 18 yaşına çatmış və ya ali məktəbi bitirdikdən sonra hərbi xidmətə çağırılan gənclərin xidmət müddətinə yenidən baxılması zəruridir. Mənim fikrimcə, bu məsələdə ayr-seçkilik olmalıdır. Yeni ali təhsili olmayan şəxs 1 il 6 ay (18 ay), ali təhsilli şəxs isə cəmi 1 il xidmət keçməsi yanaşması ədalətli deyil".

Ekspertin fikrinə, burada ikinci mühüm məqam isə xidmətin ümumi müddətidir: "Hesab edirəm ki, hərbi xidmət dövrünün 1 il 6 ay və ya 1 il olması artıq köhnəmiş yanaşmadır. Xidmət müddəti ya ümumilikdə 1 ilə endirilməli, ya da 9 aya qədər azaldılmalıdır. Hətta bəzi Avropa ölkələrində olduğu kimi, bu müddət 6-8 ay aralığında müəyyən edilə bilər. Çünki bir əsgər 1 il 6 ay ərzində hərbi elmini dərinlən öyrənə bilmir. Əksinə, biz gəncin həmin həssas yaş dövründə onun gələcək perspektivlərini formalaşdırmaq üçün lazım olan vaxtını əlindən almış olur. Bu səbəbdən hesab edirəm ki, müddət mütləq şəkildə yenidən nəzərdən keçirilməlidir".

26 avqustda güllələnən Cəmsid Naxçıvanski kim olub?

1936-cı ilin 26 avqustunda Hərbi Kollegiya Cəmsid Naxçıvanskiyə ölüm hökmü çıxarıb

Avqustun 26-sı milli hərbi tariximizin görkəmli nümayəndəsi general-mayor Cəmsid Naxçıvanskiyə anım günüdür.

"Yeni Müsavat" AZƏRTAC-a istinadən xəbər verir ki, Cəmsid Naxçıvanski 43 illik ömrünün 26 ilini hərbi sənətinə sərf edərək sırası əsgərdən general rütbəsinə qədər yüksəlib. O, təşəbbüskarlığı, təşkilatçılığı ilə hərbi işini ətəldən çıxararaq, zamanın ən nüfuzlu peşəsinə çevirib. Cəmsid Naxçıvanski Azərbaycanda, həmçinin Zaqafqaziyada bir çox ilkə imza atıb. Belə ki, sərkərdə Azərbaycanın ilk "Milli Atıcı Diviziyası"nı yaradıb, "Sərhəd işinin təşkili və idarə olunması"nı həyata keçirib, əsgər və zabitlərin hərbi-taktiki hazırlıqları ilə yanaşı, ideya-siyasi hazırlıqlarının yüksəldilməsi məqsədilə "Hərbi bilik" jurnalını təsis edərək dərğinin həmrəktoru kimi ən aktual mövzularla mətbuatda çıxışlar edib. Həmçinin Zaqafqaziya Hərbi Dairəsində ilk dəfə "Hava hücumundan kimyəvi vasitələrlə müdafiə"ni təşkil edib.

Cəmsid Naxçıvanski akademiya Ali Pedaqoji Şurasının üzvü, həmçinin tədris korpusunun və yataqxanasının yoxlanılmasına müstəsna səlahiyyətli 4 nəfərdən biri olub. Sərkərdə döyüş vaxtı cənablının yerdəyişməsi və koordinasiyası konsepsiyasını yenidən işləyib hazırlayıb. Naxçıvanskiyə bütün inceliklərinə qədər işləyib hazırladığı bu hərbi doktrindən İkinci Dünya müharibəsində sovet hökuməti məhərdetlə yararlanıb və yüksək nəticələr əldə edib. Naxçıvanskiyə akademiya dərş keçdiyi müdavinlərdən 3 nəfər Sovet İttifaqı Marşalı adına layiq görüüb, onlarla general, yüzlərlə yüksək rütbəli hərbiçi yetişib.

Cəmsid Naxçıvanski daim təqib olunaraq məqsədli ittihamlara məruz qalırdı. O, irtica qüvvələri tərəfindən 3 dəfə həbs olunub, iki ölüm hökmündən son anda qurtulub. 1938-ci il may ayının 20-də sonuncu - üçüncü dəfə həbs edilən Cəmsid Naxçıvanski saxta ittihamlarla SSRİ əleyhinə gizli silahlı təşkilat yaratmaqda və ona birbaşa rəhbərlik etməkdə günahlandırılır. 1938-ci il avqustun 25-də SSRİ Ali Məhkəməsinin Hərbi Kollegiyası Naxçıvanskiyə saxlandıqı Lefertova zindanında səyyarı, qapalı dinləmələr keçirir. Bir gün sonra - avqustun 26-da Hərbi Kollegiya Cəmsid Naxçıvanskiyə ölüm hökmü çıxarır və qərar icra olunur. O, Moskva yaxınlığında gizli kod adı "Kommunarka" olan kütləvi məzarlıqda dəfn edilir.

□ "Yeni Müsavat"

Ramil Məmmədlinin fikrinə, yüksək bal toplayan gənclərə müəyyən istisnalar tətbiq olunmalıdır: "Başqa bir məqam isə ali məktəbə qəbul zamanı yüksək bal toplayan, lakin müəyyən səbəblərdən tələbə ola bilməyən gənclərimizlə bağlıdır. Məncə, 600-dən yuxarı bal toplayan gənclərə müəyyən istisnalar tətbiq olunmalıdır. Bu istisnalar, məsələn, onlara təkrar imtahan vermək imkanını yaratmaq və ya hərbi xidmət müddətinə müəyyən formada tənzimləməklə həyata keçirilə bilər. Belə ki, həmin gənclər növbəti il üçün hazırlığını davam etdirib yenidən imtahan verə bilsinlər. Bir sözlə, elm arxasınca gedən

gənclərə dövlətin dəstəyi vacibdir. 6-9 aylıq hərbi xidmət kifayətdir ki, əsgər qısa müddətdə əsas hərbi biliklər barədə anlayış qazansın. Onsuz da nə 1 il, nə də 1 il 6 ay ərzində əsgər xidmət etdiyi qoşun növünün texnikasına və taktiki imkanlarına nə nəzəri, nə də praktiki olaraq tam yiyələnə bilmir. Hərbi yolu seçmək istəyənlər bu müddət ərzində öz istiqamətlərini müəyyənləşdirəcək, digərləri isə qısa müddət ərzində xidmət keçib, sonra mülki həyatda ölkəsinə və dövlətinə layiqli vətəndaş kimi xidmətini davam etdirəcəklər".

□ **Xalidə GƏRAY,** "Yeni Müsavat"

“Hesab edirəm ki, amerikalılar Ermənistanda 2026-cı ildə keçiriləcək parlament seçkilərinin nəticələrini gözləyəcəklər. **TRIPP-in (Zəngəzur dəhlizi - red.)** həyata keçirilməsi üçün real addımlar yalnız seçkilərdən sonra və yalnız hakim partiya qalib gələrsə, atılacaq. Yəni vəziyyəti öz xeyrinə dəyişmək üçün Rusiyanın 8-9 ay vaxtı var”.

Bunu Ermənistan APRI analitik mərkəzinin rəhbəri Benjamin Poqosyan erməni mediasına müsahibəsində deyib. Bildirib ki, həm Tehran, həm Moskva hələ gözləyir: “Vaşinqtonda yalnız niyyət memorandumu və bəyannamə imzalanıb. Hələlik real addımlar atılmayıb. Sünikdə amerikalılar peyda olmayıb, amerikan-erməni şirkəti isə hələlik qeydiyyatdan keçməyib. Düşünürəm ki, İran Sünikdə hansı amerikalıların və hansı məqsədlərlə peyda olacağını anlamaq üçün gözləyəcək. Rusiyaya gəlinə, strateji baxımdan Moskva üçün Cənubi Qafqaz ABŞ-dən qat-qat vacibdir. Rusiya üçün bura keçmiş Sovet İttifaqının ərazisidir və burada həmişə öz maraqlarını bəyan edir. Buna görə də uzunmüddətli perspektivdə ruslar çətin ki, Ermənistanda 99 il ərzində qeyri-müəyyən səlahiyyətlərə malik Amerika şirkətinin peyda olmasından məmnun olsunlar. Ancaq hələlik TRIPP, sadəcə, Vaşinqtonda imzalanmış bəyannamədir. Deməli, hələ heç nə baş vermir və hesab edirəm ki, Rusiya da gözləyir. Rusiya hələlik bu istiqamətdə ciddi şey göstərməyin lazımsız olduğunu anlayır. Ortada yalnızca niyyət memorandumu da var, deməli, yeni hökumət yaranarsa, Vaşinqton bəyannaməsinin onun üçün heç bir hüquqi qüvvəyə malik olmadığını bəyan edə bilər”.

Yeri gəlmişkən, ötən həftə Zəngəzur dəhlizinin bir hissəsi olacaq Qars-İğdır-Aralıq-Dilucu dəmir yolu xəttinin təməli qoyulub. “224 kilometrlik xətt bizim sərhədlərimizə düşür. Naxçıvan sərhədində 170 kilometrlik bir xətt var: 150 kilometr hazır, bərpə olunacaq, 20 kilometr də tikiləcək, bunu Azərbaycan edəcək. Bizim tərəflə eyni vaxtda tamamlanacaq. Eyni zamanda Zəngəzurdə - Ermənistanda 43 kilometrlik bir xətt çəkiləcək”, - deyər Türkiyənin nəqliyyat və infrastruktur naziri Əbdülkədir Uraloğlu deyib. Türkiyəli nazirin sözlərinə görə, Zəngəzur dəhlizinin 2029-cu ilin sonunadək

“Tramp dəhlizi” üçün təhlükə

ABŞ Ermənistanda seçkilərin nəticələri elan olunmamış öz şirkətini Zəngəzura göndərməyə bilər - Rusiya və İranın həmlə hazırlığı...

istismara verilməsi planlaşdırılır. “Zəngəzur dəhlizi sülh layihəsidir. Bunun həyata keçirilməsi ilə Türkiyə, Azərbaycan və Ermənistan arasında iqtisadi əməkdaşlıq yeni bir ölçü alacaq”. Bunu avqustun 26-da Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan deyib. Ərdoğan artıq təməli atılan 224 kilometrlik Qars-İğdır-Aralıq-Dilucu dəmir yolu xəttinin Zəngəzur dəhlizinin onurğa sütunu olacağını vurğulayıb.

Beləliklə, təhlillər göstərir ki, Paşinyan hökuməti və ABŞ tələsməyə, “Tramp dəhlizi” gerçəkləşdirilməyə bilər. Bunun üçün addımlar sürətləndirilməlidir.

Bəs ekspertlərin qənaəti nədən ibarətdir? Paşinyan gələnlə seçkilərdə məğlub olarsa, “Tramp yolu” açılma-ya bilərmi? Moskva və Tehranın Zəngəzurla bağlı son açıqlamaları qaneəddici deyilmi?

Siyasi ekspert Azad Məsiyev “Yeni Müsavat”-a bildirdi ki, Zəngəzur dəhlizinin Rusiyanın nəzarətində açılması üçün üçtərəfli razılaşma var: “Bu maddənin icra edilməsi üçün Paşinyana təzyiq oldu və Qərbin təlimatını yerinə yetirdi. Hazırda Paşinyan Ermənistanda Rusiyanın nüfuzunun azalması üçün siyasəti davam etdirir. Ancaq bizə fərq etmir ki, dəhlizə kim nəzarət edəcək. Əsas məsələ maneəsiz gediş-gəlsin olmasıdır”.

A.Məsiyev dedi ki, sadəcə, Cənubi Qafqazda böyük güclərin maraqları toqquşur: “Əgər ABŞ Ukraynada geri çəkilsə, Rusiya Cənubi Qafqazda Vaşinqtona güzəştə gedəcək. Yəni bağlı qapılar arxasında bir anlaşma olacağı istisna deyil. Ukrayna cəbhəsində vəziyyət ağırlaşacaqsa, o zaman bizim regionda da gərginlik artacaq, dəhlizlə bağlı tərəflər üz-üzə gələcəklər”.

A.Məsiyev qeyd etdi ki, Ermənistanda 2026-cı ildə gərgin seçkilər olacaq: “Bu seçki ölkənin taleyinin hansı qütbün təsiri altında olacağı

uğrunda rəqabətlə keçəcək. Birləşmiş Ştatlar bölgədə təsirinin güclənməsi üçün bir logistika şirkəti vasitəsilə yerləşməyə çalışır. Ermənistan da buna 8 avqust anlaşmasında razılıq verib. Bu da Rusiya və İranın maraqlarına ziddir. Üstəlik, Moskva 10 noyabr sənədinə istinad edir. Ona görə də böyük güclərin maraqları uzlaşmasa, hansısa kompromis olmasa, Ukrayna ilə bağlı razılaşmalar əldə edilməyə, Cənubi Qafqazda vəziyyət gərginləşə bilər. Çünki bizim region dünyanın bir parçasıdır və geosiyasi mübarizədə baş verənlərin bölgəmizə təsiri qaçılmazdır. Ona görə də qarşıda ciddi və strateji bir rəqabətin olacağı şübhə doğurmur. Bir daha qeyd etməliyəm ki, ABŞ-Rusiya danışıqları, Ukrayna ilə bağlı razılaşmalar Zəngəzur dəhlizinə nəzarət faktorunda ciddi rol oynayacaq. Azərbaycan gərginlikdə maraqlı deyil və regionda iqtisadi dirçəlişin tərəfdarıdır. Biz Naxçıvana quru yol istəyirik. Bu öhdəliyi Ermənistan götürüb. İrəvan indi borcludur ki, dəhlizi açsın. Sadəcə, məsələnin uzanması mümkündür. Xüsusən də seçkilərə görə yubana bilər”.

Qeyd edək ki, Naxçıvanla Azərbaycanın qalan ərazisini Ermənistan üzərindən birləşdirəcək bu 42 kilometrlik yol

ABŞ şirkətinə həvalə ediləcək və Beynəlxalq Sülh və Rifah naminə Tramp Marşrutu adlanacaq. Prezident Donald Tramp bildirib ki, yol 99 illiyinə icarəyə veriləcək, amma sonradan daha 99 il uzadılacaq. İkinci Qarabağ müharibəsi bitəndən bəri Azərbaycanla Ermənistan bu nəqliyyat yolu ilə bağlı heç cür ortaq məxrəcə gələ bilmirdi. Xüsusilə Rusiya 10 noyabr bəyanatına istinad edərək bu dəhlizə iddiasını hər fürsətdə ortaya qoyub. İranın mühafizəkar hakimiyyət qolu “Zəngəzur dəhlizi”ni özünün “qırmızı xətti” sayıb.

Rusiya Xarici İşlər Nazirliyi (XİN) “Tramp marşrutu” la- yihəsinin detallarını öyrənmək niyyətindədir. Avqustun 13-də keçirilən brifinqdə Rusiya XİN-in İnformasiya və Mətbuat Departamentinin direktor müavini Aleksey Fadeyev belə deyib.

“Tramp marşrutu”na gəlinə, biz öz mövqeyimizi sonraya saxlamışıq. Rusiya XİN layihənin təfərrüatlarını öyrənəcək, yeri gəlmişkən, bu detallar hələ açıqlanmayıb. Bu halda Cənubi Qafqazda regiondankənar qüvvələrin cəlb edilməsi sülh gündəliyinin irəliləməsinə kömək etməli, yeni problemlər və yeni ayrıcı xətlər yaratmamalıdır”, - o qeyd edib.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

Turan, yoxsa “Tramp yolu?”

“ABŞ-yə “Tramp yolu” deyilən yol mütləq lazımdır. Bu yolu yalnız Azərbaycan Naxçıvanla birləşdirən yol hesab edənlər başqasının dəyirmanına su tökürlər. Bu, Orta dəhlizdir. Avropa İnkişaf Bankının hesablamalarına görə, bu yol ildə 50 milyard avtomobilin hərəkətinə xidmət edəcək”.

Bu fikirləri Ermənistan “Respublika” partiyasının lideri Aram Sarkisyan “Haykakan Jamanak” qəzetinə müsahibəsində ifadə edib.

A.Sarkisyan deyir ki, illərdir baş nazir Nikol Paşinyanla onun özü arasında dostluq mübahisəsi əsasən bir suala aid olub: siyasətin balanslaşdırılması, yoxsa vektorun dəyişdirilməsi? Onun sözlərinə görə, bu, həm ona, həm də baş nazirə müəyyən nəticələr çıxarmağa kömək edir. Sarkisyanın fikrincə, Ermənistanın strateji tərəfdaşı Rusiya öz simasını tam üzə çıxarıb və bu, daha tez baş versəydi, erməni tərəfinin itkiləri daha az olardı.

Siyasətçi əmindir ki, Vaşinqtonda imzalanan sənədlə Ermənistan yavaş-yavaş Rusiyadan qopur və bu, Ermənistanın inkişafı üçün imkanlar açan yoldur.

Sarkisyan Türkiyədə “Turan-Tramp yolu” haqda məqalələrin dərc olunduğuna diqqət çəkir. Erməni siyasətçi belə nəticəyə gəlir ki, türklər ABŞ-nin bu proqramını özlərinə qarşı hesab edirlər, çünki onlar Amerika şirkətinin 99 ilə həmin yolu icarəyə götürməsi ilə “Böyük Turan” ideyasının 100 il geridə qalacağını düşünürlər...

Beş il ərzində müharibə riskinin olduğu regionlar

ABŞ kəşfiyyatı və ekspertləri növbəti beş ildə lokal böhranların global nəticələrlə müharibələrə çevrilə biləcəyi bir neçə region olduğunu proqnozlaşdırırlar. Bu barədə “Politico” nəşri xəbər verir.

Məqalə müəllifləri Hindistan və Pakistanı nüvə münaqişəsinə əsas namizədlər hesab edirlər.

Çin eyni vaxtda iki potensial münaqişəyə cəlb oluna bilər. Müəlliflərin fikrincə, Tayvan ssenarisi beynəlxalq sistem üçün dönüş nöqtəsi olacaq. İkinci mümkün qaynar ocaq isə Hindistanla müstəmləkə dövründən qaynaqlanan sərhəd münaqişəsidir.

Qərb ekspertləri Rusiyanın Baltıqyanı ölkələrə hipotetik hücumunu da risklər sırasına daxil edir ki, bu, NATO-nu sınaqdan keçirəcək.

Analitiklər bildirirlər ki, Şimali Koreyada Kim Çen In rejiminin qeyri-sabitliyi və nüvə silahına güvenməsi böhranın proqnozlaşdırılmasını çətinləşdirir.

Həstərxanda Azərbaycan və Rusiya Hökumətlərarası Komissiyanın 23-cü iclasından sonra iki ölkənin xarici işlər nazirləri arasında telefon danışığı Bakı-Moskva münasibətlərində yumşalma olması rəyini yaradıb. Tədbirin əvvəldən nəzərdə tutulduğu kimi Moskvada deyil, Azərbaycanla daima münasibətləri isti olan Həstərxan vilayətində keçirilməsi də diqqət çəkib. Birgə Hökumətlərarası Komissiyanın iclasının əsas nəticəsi ondan ibarətdir ki, siyasi turbulentlik şəraitində iqtisadi blok sabitləşdirici funksiyası yerinə yetirməkdə davam edir. İştirakçılar 2024-2026-cı illər üçün ikitərəfli əməkdaşlığın “yol xəritəsi”nin həyata keçirilməsi kursunu təsdiqləyiblər. Müzakirə zamanı aqrar-ərzaq ticarətində qeyri-tarif maneələr və qarşılıqlı məhdudiyyətlər müzakirə olunub.

məhz Rusiya atıb. Azərbaycan adekvat cavab verib və geri çəkilməyib. İndi isə hər şeyi sıfırlayıb yenidən başlamaq üçün fürsət var. Sadəcə, Moskva da siyasətinə korrektələr etməlidir...

ReAl Partiyasının sədri Natiq Cəfərlinin sözlərinə görə, bəli, Rusiyanın ri-

ram Mehdiyev baş verənlərin qarşı tərəfin ucbatından olduğunu düşünür: “Azərbaycan Rusiya ilə əlaqələrə həmişə yüksək dəyər verib. Ukrayna müharibəsindən iki gün əvvəl imzalanan bəyannamə də bunun göstəricisi idi. Təyyarəmizin vurulmasına qədər işə mün-

Seyid Məhəmməd Sədr

Tehran Rusiyanı xəyanətdə ittiham edir

İrannın Məqsədliliyi Müəyyənətmə Şurasının üzvü Seyid Məhəmməd Sədr bildirib ki, 12 iyun müharibəsi zamanı Rusiya İsrailə İranın hava hücumundan müdafiə sistemlərinin yeri ilə bağlı kəşfiyyat məlumatı verib.

“Kommersant”ın istinad etdiyi “Synergyr” kanalına mü sahibəsində o, “Moskva ilə strateji müttəfiqliyin faydasız olduğunu” vurğulayıb: “Rusiya zərbələri yalnız formal olaraq pisləyib, əslində isə İsrailə kömək edib”.

Sədr Rusiyanın Türkiyəyə “S-400” sistemlərini satmasını da xatırladıb və bunu real strateji tərəfdaşlığın olmamasının təsdiqi adlandırıb. Eyni zamanda o əlavə edib: “Moskva ilə münasibətləri saxlamaq lazımdır, lakin ona etibar etmək olmaz. Maraqlıdır ki, müharibə zamanı rusiyapərəst ictimaiyyət Azərbaycanı İsrailə kömək etməkdə ittiham edirdi. İndi aydın olur ki, bu, diqqəti yayındırmaq və günahı Bakının üzərinə atmaq üçün planlaşdırılmış kampaniya idi.

Bir gün əvvəl İranın Ali Milli Təhlükəsizlik Şurasının katibi Əli Laricani belə eyhamları təkzib edərək, Azərbaycanın İsrailə yardımında iştirakına dair heç bir dəlil olmadığını deyib. O qeyd edib ki, Bakının bəyanatları İrana qarşı düşmənçilik hərəkatlarının olmadığını təsdiqləyir.

Maraqlıdır ki, bu açıqlamadan sonra Rusiya və İran prezidentləri Vladimir Putin və Məsud Pezeşkiyanın telefon danışığı olub. Rəsmi məlumata görə, telefon söhbətində nüvə proqramı ilə bağlı vəziyyəti və Cənubi Qafqazdakı durumu müzakirə ediblər. Putin həmçinin Pezeşkiyana Amerika lideri Donald Trampın Alyaskada keçirilən sammitin nəticələri barədə məlumat verib.

Tərəflər digər məsələlərlə yanaşı, enerji və nəqliyyat sektorlarında Rusiya-İran əməkdaşlığını müzakirə ediblər.

“Moskva çox ciddi nəticələrlə üzləşəcək” xəbərdarlığı

“Rusiya lideri Vladimir Putin Ukrayna dövlət başçısı Volodimir Zelenski ilə görüşməyə, Rusiya çox ciddi nəticələrlə üzləşəcək”. Teleqraf.az xəbər verir ki, bu sözləri Ağ Evdə jurnalistlərin suallarını cavablandırarkən Amerika lideri Donald Tramp deyib.

ABŞ Prezidenti bildirib: “Bəli, çox ciddi nəticələr ola bilər, amma nə baş verəcəyini görəcəyik. Bu münaqişəyə son qoyulmalıdır”.

Donald Tramp hesab edir ki, Rusiya Prezidenti Vladimir Putin Ukrayna dövlət başçısı Volodimir Zelenskiyə mənfii münasibət bəsləyir.

Jurnalistlərdən biri Putinin Zelenski ilə niyə görüşməyə həvəsli olmadığını soruşduqda Tramp belə cavab verib: “Çünki onu sevmir”.

Amerika lideri deyib: “Mənim xoşuma gəlməyən insanlar var. Onlarla görüşməyi xoşlamıram”.

Tramp Putin və Zelenski haqqında danışarkən “Onlar bir-birlərini həqiqətən sevmirlər” deyib.

Yeri gəlmişkən, rəsmi Kiyev istənilən formatda və dünyanın istənilən yerində liderlər səviyyəsində görüşlərə hazırdır. Bunu Ukraynanın xarici işlər naziri Andrey Sibiqa sosial şəbəkə hesabında yazıb. XİN rəhbəri ABŞ dövlət katibi Marko Rubio və avropalı müttəfiqləri ilə telefon danışığından sonra belə açıqlama verib: “Moskva başa düşməlidir ki, vaxtı sonsuza qədər uzatmaq mümkün olmayacaq”.

Nazir vurğulayıb ki, Kiyev təhlükəsizlik təminatı ilə bağlı mövqeyini təsdiqləyib.

Bakı-Moskva münasibətlərində “perezaqruzka”

İki ölkə arasında son təmaslar gərginliyin səngidiyi təəssüratını yaradıb; **Natiq Cəfərli:** “Rusiya anladı və geri addım atır, çünki artıq coğrafiyanın ağası deyil, bir daha da olmayacaq”

Bu mövzudakı təhlilin də Haqqın.az saytı yazır ki, Həstərxan vilayəti ənənəvi olaraq “yumşaq güc bufəri” rolunu oynayır: “2010-cu ildə Həstərxanda Heydər Əliyevin abidəsi ucaldılıb, regional büdcədən ayrılan vəsait hesabına Azərbaycanın Qubadlı rayonunda uşaq bağçası tikilir. Belə ki, Babuşkin Tataristanın rəhbəri Rüstəm Minnixonovla tandemdə qeyri-rəsmi rabitəçi kimi çıxış edir, Bakı ilə Moskva arasında birbaşa əlaqə kanallarını saxlayır. Üstəlik, iqtisadi diplomatiya kəskin siyasi bucaqları yumşaltmaq üçün əsas alət rolunu oynayır”.

İndi əsas sual budur ki, hökumətlərarası məsləhətləşmələrin bərpası siyasi normalaşma prosesinin başlanğıcı deməkdirmi? Unutmayaq ki, münasibətlərin gərgin olduğu son 7-8 ayda Bakının prioriteti Vaşinqtonla konstruktiv qarşılıqlı əlaqəni bərpa etmək və Avropa İttifaqı ilə enerji və qaz nəqli sahəsində əməkdaşlığı dərinləşdirmək olub.

Azərbaycan Rusiya ilə münasibətlərin diplomatik qarşılıqlılaşma səviyyəsinə çatdırılmasında heç vaxt maraqlı olmayıb. Münasi-

bətlərdə gərginliyin qalması da istəklidir. Sadəcə olaraq, əgər Moskva Bakı ilə strateji tərəfdaşlıq səviyyəsində münasibətlərə malikdirsə, bunun heç də yuxandan aşağı baxmaq demək olmadığını anlamalıdır. Azərbaycan özünə qarşı bu cür yanaşmanı heç kəsdən qəbul edə bilməz. Bu gün rəsmi Bakının Kremləndən heç bir umacağı yoxdur. Ən azı, normal qonşuluq münasibətləri qorunub saxlanılmalıdır.

Azərbaycan gərginliyin dərinləşməsində maraqlı olmayaraq, diplomatik kanallar vasitəsilə hüquqi mexanizmlərin işə salınmasını üstün tutur. Qonşuluq siyasətində qarşılıqlı etimad, sabitlik və beynəlxalq hüquqa hörmət Azərbaycanın əsas prioritetləri sırasındadır. Bakı heç bir ölkənin daxili işlərinə qarışmaq fikrində deyil, eləcə də öz dövlətimizə qarşı xoş olmayan niyyətlərə göz yummayacaq. Ötən həftə deputat Qüdrət Həsənzadə deyirdi ki, Azərbaycan Rusiya ilə gərginliyi azaltmağa çalışmalıdır. O bildirmişdi ki, indiki vəziyyətdə Moskva ilə münasibətləri pisləşdirməyə ehtiyac yoxdur. Lakin gərginliyə səbəb olan addımları da

torikasından, əməllərindən qaynaqlanan, Kreml üzündən yaranmış Azərbaycan-Rusiya gərginliyi indi səngiyir. Partiya liderinin fikrincə, Moskva anladı ki, Bakı ilə belə üslubda davranma, danışa bilməyəcək, buna görə də geri addım atır: “Olsun, gərginliyin azalması yaxşıdır”.

N.Cəfərli hesab edir ki, coğrafiya taleyimizdir, buna görə də bütün qonşularla normal münasibətlər ölkəmiz üçün prioritet olmalıdır: “Əslində Bakının bir gözləntisi var - Kreml bərabərhüquqlu, qarşılıqlı, birtərəfli yox, məhz qarşılıqlı hörmətə söykənən münasibətlərə öyrəşməlidir. Moskva bunu nə qədər tez anlasa, qonşularla bərabər hüquqlara malik olduğunu tez dərk etsə, Kreml üçün bir o qədər yaxşı olar. Moska artıq cazibə mərkəzi, hegemon, coğrafiyanın ağası deyil, bir daha da olmayacaq. Rusiya bu yeni realıqla barışıb paylaşmalıdır”.

Onun qənaətinə görə, yaxın günlərdə Azərbaycan və Rusiya rəhbərləri görüşəcək, gərginlik minimuma enəcək, amma heç nə unudulmayacaq.

Milli Cəbhə Partiyasının sədr müavini Ehti-

sibətlərdə axsama yox idi. Ona görə də indi ritorika yumşala, qarşılıqlı səfərlər, yaxud təmaslar ola bilər, amma mülki təyyarəmizlə bağlı tələblərimiz dəyişməyib. Əgər Rusiya indi azalmış görünən gərginliyin tam aradan qalxmasında maraqlıdırsa, kompensasiya ödəsin, məsuliyyət daşıyanları istintaqa cəlb etsin. Bizim bundan başqa Rusiyadan gözləntimiz yoxdur. Təəssüf ki, Rusiya saymazyanı davrandı və üstümüzə gəlməyə başladı. Son aylarda diasporamıza hücumlar, enerji obyektlərimizə zərbələr, Duma üzvlərinin, partiya sədrlərinin təhdidləri isə gərginliyi daha da artırdı. Yeni bizim günahımız olmayıb. İndi ümid edək ki, Rusiya barışıq üçün addımlarını iri atacaq”. Partiya rəsmisi əlavə edib ki, Çində keçiriləcək sammit iki ölkə liderlərinin bir araya gəlməsinə şərait yarada bilər və bu mümkün görüş münasibətlərin yenidən yaxşılaşmasına gətirib çıxaracaq.

Xatırladaq ki, iki ölkə arasında diplomatik əlaqələr 1992-ci ilin aprel ayının 4-də qurulub. Rusiyanın Bakıdakı səfirliyi isə 1992-ci il sentyabrın 25-də fəaliyyətə başlayıb. İkitərəfli münasibətlərin müqavilə-hüquqi bazasını təşkil edən əsas sənəd Rusiya Federasiyası ilə Azərbaycan Respublikası arasında 1997-ci il iyulun 3-də imzalanmış dostluq, əməkdaşlıq və qarşılıqlı təhlükəsizlik haqqında müqavilədir. 2025-ci ilin yanvar-iyul aylarında Azərbaycanın ticarət dövrində Rusiya üçüncü yerə çıxıb. 2024-cü ilin eyni dövründə Rusiya dördüncü yerdə idi.

■ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Məsəvat”

Qərbdə anti-Azərbaycan şəbəkəyə Avropa Şurası Parlament Assambleyasının (AŞ PA) qoşulması artıq heç kimə sirr deyil. “Yeni Müsavat” xatırladır ki, təşkilatın 2024-cü il qış sessiyasının ilk iclasında Azərbaycan nümayəndə heyətinin etimadnaməsi təsdiqlənməyib. Erməni lobbisinin təsiri altında olan alman deputat Frank Şvabenin Azərbaycan nümayəndə heyətinin etimadnaməsinin təsdiqlənməməsi ilə bağlı təklifi dəstəklənib. İclaslarda Azərbaycan nümayəndə heyəti iştirak etsə də, onların səsvərmə hüququ məhdudlaşdırılıb. Bundan sonra Azərbaycan nümayəndə heyəti AŞ PA-nı tərk edib.

Hazırda Azərbaycanla yəti ilə sağlam müzakirədən yayınır. Sadəcə, Azərbaycanla problemləri həll etməmiş, bu dəfə Cənubi Qafqazın daha bir ölkəsini qurumdan uzaqlaşdırmaq yolunda fəaliyyətin mənası nədir? AŞ PA kimlərin əlində təzyiq alətinə çevrilib?

Yada salaq ki, Avropa Şurasından çıxarılma ilk növbədə Gürcüstanın Avropa İnsan Haqları Məhkəməsinin (AİHM) yurisdiksiyasından çıxmasına gətirib çıxaracaq. Müvafiq olaraq, gürcülər daha ora apelyasiya şikayəti verə bilməyəcək və “Gürcü arzusu” Avropa Məhkəməsinin qərarlarını icra etmək zərurətindən xilas olacaq. Bundan əvvəl 2024-cü ilin yanvarında Azərbaycan hakimiyyəti bu qurumun Bakıya münasibətinə yenidən baxmasa, Avropa Şurasını tərk edəcəyi ilə hədələyib.

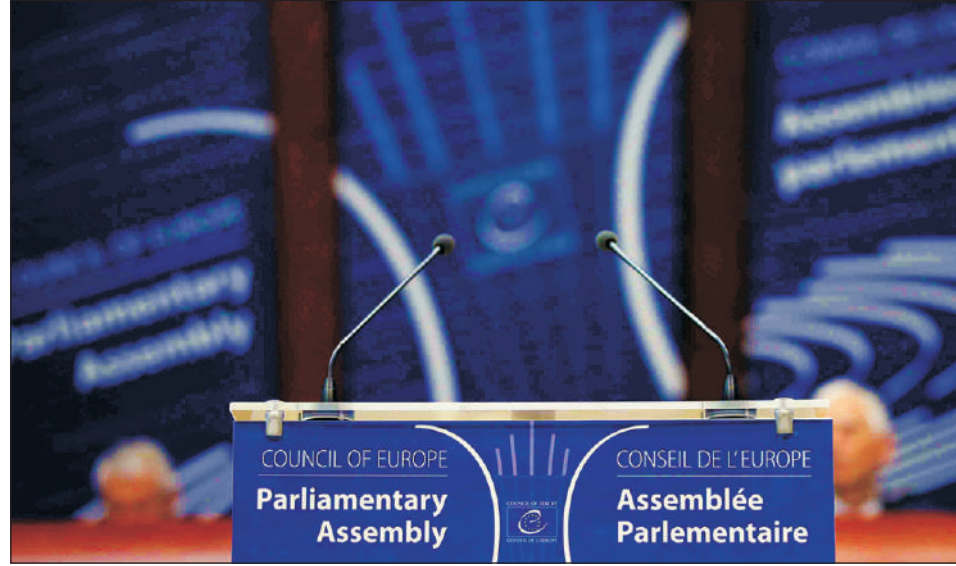
İndi AŞ PA-dakı vəziyyətə baxmayaraq, Kobaxidze əmin edir ki, onun hökumətinin xarici siyasətinin prioritetləri Avropa İttifaqı ilə inteqrasiya və strateji tərəfdaş kimi ABŞ-la əlaqələrin inkişafı olaraq qalır. Onun sözlərinə görə, AŞ PA-ya “dii verən” Avropa Birliyi Gürcüstan hakimiyyəti ilə sağlam müzakirədən yayınır.

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri Çingiz Qənizadənin bildirdiyinə görə, AŞ PA getdikcə marionet bir təsisatə çevrilməkdədir. Hüquq müdafiəçisi Qərbin bu qurumdan “Domokl qılıncı” kimi istifadə etdiyini fikirləşir. Onun fikrincə, Cənubi Qafqazın artıq iki ölkəsini itirən AŞ PA-ya bu “cəza” siyasəti heç nə qazandırmır: “Avropa Şurası ölkələrlə bu formada danışmamalıdır. Hər bir respublikada insan haqları ilə bağlı narazılıqlar ola bilər. Amma bundan sui-istifadə edərək sanksiyalar tətbiq etməyin özü avtoritar davranışdır. Azərbaycan dan sonra Gürcüstana qarşı bu addımlar Qərbin regionda nüfuzuna mənfi təsirləri artıracaq. Avropa Cənubi Qafqazda güclənmək, Rusiyanın bölgədən çıxmasını istəyirsə sanksiya siyasətinə son qoymalıdır. Əfsus ki, Avropa Şurası qərəzli hərəkətlərindən əl çəkmir. Bu da qurumun anti-Azərbaycan dairələrin təsiri altında olduğunu sübut edir. Ondən bir təzyiq aləti kimi istifadə edilməkdədir. Gürcüstana göstərilən münasibət də bundan qaynaqlanır”.

Həmsöhbətimiz hesab

Bakıdan sonra Tiflis də AŞ PA-dakı mikrofonunu söndürüb

Azərbaycanla problemləri həll etməmiş, Cənubi Qafqazın daha bir ölkəsini səsvərmə hüququndan məhrum etmək istəyi hansı dairələrin sifarişidir?

edir ki, AŞ PA həm Azərbaycanı, həm Gürcüstani itirmək istəmirsə, tezliklə öz siyasətinə düzəliş etməlidir. Onun sözlərinə görə, Azərbaycan qurumdan çıxmağı hələ ki düşünmür, amma danışıqların aparılması yaxşı olardı: “Gürcüstən da Avropa yolunda irəliləmək istəyən bir kiçik ölkədir. Ona belə hücumlar və təzyiqlər Tiflisi Moskvaya daha da yaxınlaşdırır. Qərb artıq bu siyasətdən imtina etməlidir. İnsan haqlarının vəziyyətini müzakirə etməklə yaxşılaşdırmaq mümkündür. Bu cür cəza metodları heç də ölkələrin, hakimiyyətlərin geri çəkilməsinə səbəb olmur”.

Hüquq müdafiəçisi Xəzər Teyyublu isə Avropa Şurasını artıq nüfuzunu itirmiş bir platforma adlandırır. Onun sözlərinə görə, Gürcüstən Avropa İttifaqına üzlük üçün namizədlik statusu qazanıb, amma digər qolu ona hücumla keçib: “Bu da hər zaman deyilən fikrin - Qərbin ikili standartlarla yanaşmasının nəticəsidir. Təbii ki, Avropaya inteqrasiya həvəsində olan ölkələr bu qərəzli münasibəti gördə məyus olurlar. Onlar Avroatlantik məkana inteqrasiyaya nicat və inkişaf kimi baxırlar. Amma belə qərarlar gördə peşman olurlar. Çünki Qərb heç də həmişə ədalətli olmur. Xüsusən Avropa Şurasına gəldikdə, bu qurumun addımları Avropa Parlamentindən fərqlənir. Avropa Parlamenti də Azərbaycana qarşı qətnamələr qəbul edir, bizi etnik təmizləmədə günahlandırır, Qarabağa guya hücum etdiyimizi bildirir. Şübhəsiz ki, bu qurumların hamısı Avropa İttifaqına bağlıdır, əsasən də Fransadan təsirlənirlər”.

X.Teyyublu Avropa Şurasından çıxmağı fəlakət saymır, amma buna zərurət də görmür: “Azərbaycan üzv ölkə olaraq əməkdaşlıqda maraqlıdır. Biz orada fəaliyyətimizi davam etdirməyə hazırıq. Dəfələrlə bəyan edilib ki, səsvərmə hüququna qo-

ylmuş veto aradan qaldırılıb, nümayəndə heyətimiz sessiyalarda iştirak edəcək. Azərbaycanın Avropa Şurasında işini dayandırmasına səbəb qarşı tərəfdir. Bizim səsvərmə haqqımız əlimizdən alınıbsa, iclaslarda iştirakın mənası nədir? İndi də Gürcüstana həmlələr edilir. Bu da ədalətsiz yanaşmadır. Qərb təsisatları Cənubi Qafqazda hansı proseslərin cərəyan etdiyini nəzərə almalıdır”.

Qeyd edək ki, iyulun 15-də Avropa Birliyinin (AB) Xarici İşlər Nazirləri Şurası Gürcüstana bağlı vizasız gediş-gəliş məsələsini müzakirə edib. AB Xarici İşlər Nazirləri Şurası hər hansı bir qərar qəbul edə bilməyib. AB-nin xarici işlər və təhlükəsizlik siyasəti üzrə ali nümayəndəsi Kaya Kallas Xarici İşlər Nazirləri Şurasının toplantısından sonra bildirib ki, nazirlər Gürcüstana bağlı vizasız rejimin, assosiasiya haqqında sazişin dayandırılması və sanksiyalar daxil olmaqla, müxtəlif variantları müzakirə ediblər. Bildirilib ki, AB Gürcüstən hakimiyyətinə verilən tövsiyələrin yerinə yetirilməsi üçün cari il avqustun 31-dək vaxt verib.

Emil SALAMOĞLU,
“Yeni Müsavat”

Sovet İttifaqını dağıdan “vətənpərvərlik modeli”

Bu ideologiya onilliklər boyu kitablar, filmlər, tamaşalar vasitəsilə bizə təlqin edildi və...

Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan Ermənistanın Müstəqillik Bəyannaməsinin qəbulunun 35-ci ildönümünə həsr olunmuş bəyanatında keçmiş Dağlıq Qarabağ ərazisinə iddiaları ifadə edən bu sənədin sovet hakimiyyətinin təqdim etdiyi vətənpərvərlik modelinə əsaslandığını qeyd edib. Paşinyan deyib ki, bəyannamənin müddəaları “qəbul edilərkən Ermənistanda siyasi və intellektual elitənin kollektiv əhval-ruhiyyəsi ifadə edilib”. (Ayna.az)

Ermənistanın Müstəqillik Bəyannaməsi 23 avqust 1990-cı ildə Ermənistan SSR Ali Soveti tərəfindən qəbul edilib. Sənəddə SSRİ-nin tərkibində olan respublikanın adı dəyişdirilərək Ermənistan Respublikası adlandırılıb, müstəqil dövlət və beynəlxalq hüququn subyekti kimi yaradılıb. Mətnə isə onun SSRİ-dən çıxmasından (1919-cu il dekabrın 19-da Ermənistanın tər-

kibindən çıxmasından) bəhs edilmir. Mətnə həmçinin “Ermənistan SSRİ-nin və Dağlıq Qarabağın yenidən birləşməsi” qeyd olunur, baxmayaraq ki, Qarabağ birbaşa “erməni ərazisi” elan olunmur.

Paşinyan qeyd edib ki, SSRİ-nin ermənilər üçün formalaşdırdığı bu vətənpərvərlik modeli İkinci Dünya müharibəsində NATO ilə qarşıdurmaya girmiş qalib

dövlətin cənub-qərb istiqamətindəki ambisiyalarını əks etdirirdi: “Digər tərəfdən, bu model Ermənistan SSRİ daxilində vətənpərvərlik istəklərinin yerli şəkildə reallaşmasının qarşısını almaq, lakin onları xaricə yönəltmək üçün nəzərdə tutulmuşdu. Bu ideologiya onilliklər boyu kitablar, filmlər, tamaşalar, teatr tamaşaları vasitəsilə bizə təlqin edildi və bu şəkildə formalaşan sosial-psixologiyamız “Qarabağ hərəkatı”na gətirib çıxardı. Biz hamımız bu sosial-psixologiyanın daşıyıcısı iddik. Sovet İttifaqının yaratdığı bu sosial-psixologiya 1990-cı illərdə Ermənistan Respublikasında formalaşmış nəsillərə

ötürülür və bu sosial-psixologiyanın dərin və şüurlu məqsədi müstəqil Ermənistan dövlətinin mövcudluğunun strateji cəhətdən mümkün-süzlüyü idi. Çünki ilkin olaraq müstəqil kontekstdə münafiqlik bir ölkə qurula bilməz”.

Paşinyan bəyan edib ki, o, “Qarabağ hərəkatı”nın davam etdirilməsinin ölkə

üçün fəlakətli olacağı qənaətinə gəlib: “Biz Ermənistanın müstəqilliyinin qorunub saxlanması və realığa çevrilməsi strategiyasını seçmişik və bu strategiyanın ifadəsi “Real Ermənistan”ın ideologiyasına çevrilib. Bunun çərçivəsində Ermənistan və Azərbaycan arasında sülh yolu ilə nizamlanma mümkün

olub, Türkiyə ilə real dialoq gündəmi mümkün olub, Gürcüstən və İran İslam Respublikası ilə münasibətlərimiz dərinləşir. Və biz dünya üçün real və maraqlı tərəfdaş çevrilirik”.

Maraqlı məqam odur ki, Paşinyanın müraciətində Rusiyanın adı çəkilmir.

“Yeni Müsavat”

Azərbaycanla NATO arasında 2025-ci il üçün təsdiq olunmuş "Fərdi Tərəfdaşlıq üzrə Əməkdaşlıq Proqramı"na əsasən, Quru Qoşunlarının "N" saylı hərbi hissəsində Müdafiə Nazirliyi və NATO-nun nümayəndə heyətinin iştirakı ilə ekspert görüşü keçirilib.

nin hərbi idarə rəhbərlərinin imzaladığı memorandum 2027-ci ilə qədər Azərbaycanda NATO bölmələrinin yerləşdirilməsini mümkün edir.

Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin sözcüsü Mariya Zaxarova isə açıqlamalarının birində "Moskva Azərbaycan

razılaşdırılır. Plana müvafiq olaraq icra edilir. Digər tərəfdən, Rusiya NATO məsələsinə görə narahat olmasın. Bu, rəsmi Bakının şəxsi işidir. Azərbaycan zərurət yaranacağı halda öz sərhədləri daxilində istənilən hərbi bazaya müəyyən fəaliyyət imkanı taniya bilər. Vaxtilə

TO-da Müdafiə Nazirliyimin nümayəndəsi var. Artıq Azərbaycan Ordusu NATO standartlarına uyğun şəkildə qurulub. Bunu da Rusiya da xilən qəbul edə bilmir. Niyə NATO standartlarına uyğun şəkildə ordumuz qurulub? Çünki tam şəkildə NATO ölkesi olan Türkiyə modelinə

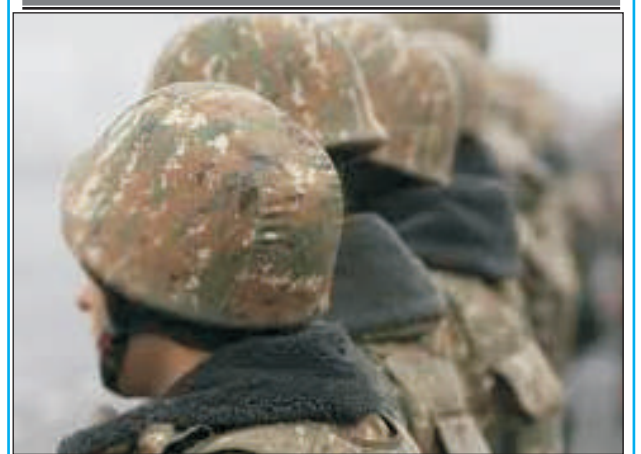
Nüvə silahından istifadə üçün cəmi 30 dəqiqə lazımdır?

2022-ci ildən etibarən Belarusun Asipoviçi şəhərində hərbi infrastrukturun ciddi şəkildə genişləndirilməsi həyata keçirilir. Bu, 61732 sayılı hərbi hissədə (465-ci Raket Briqadası) yeni "İskəndər-M" raket sistemləri üçün anqarların, sursat anbarlarının və kazarmaların tikintisini əhatə edir.

Yaxınlıqda yerləşən sursat bazası əhəmiyyətli şəkildə möhkəmləndirilib və modernləşdirilib. Bu dəyişikliklər Rusiya Prezidenti Vladimir Putinin 2023-cü ilin martında Belarusda TNS yerləşdirmək niyyətini açıqlamasından sonra baş verib.

2023-cü ilin iyun ayından bu yana hava hücumundan müdafiə sistemləri üçün iki yeraltı mövqə hazırlanıb. Tender sənədlərində beton, armatur, hasar materialları, elektrik avadanlıqları və 25 metrlik iki ildırım-söndürücünün (Binaları, qurğuları və açıq sahələrdəki obyektləri ildırım zərbələrindən qorumaq üçün istifadə olunan cihazdır. Onun əsas funksiyası ildırımın birbaşa obyektə düşməsinin qarşısını almaq və ya düşdüyü halda cərəyanı təhlükəsiz şəkildə yerə yönəltməkdir - red.) alındığı bildirilir. "Relief-2" adlı təhlükəsizlik sistemi, "Atomtech" şirkətinin SRK-AT2327 radiasiya indikatorları da quraşdırılıb. Bu cihazlar yalnız nüvə obyektlərində istifadə olunur.

Rusiya qüvvələri bu bazanı uzunmüddətli saxlanma üçün deyil, döyüş istifadəsi məqsədilə nəzərdə tutulmuş TNS-lər üçün Təmir və Texniki Baza (RTB) kimi qurur. Bu, 1405-ci bazada saxlanılan nüvə başlıqlarının "İskəndər-M" raketlərinə quraşdırılıb, cəmi 30 dəqiqə ərzində döyüş mövqelərinə çatdırılmasına imkan verir.

Erməni ordusunda özbaşınalıq

Ermənistan Müdafiə Nazirliyinin Gegarkunik vilayətində yerləşən hərbi hissələrindən birində insident baş verib.

"AzPolitika" erməni mediasına istinadla xəbər verir ki, hərbi polis hərbi mövqelərdən birində atəş səsləri eşidildi və nəticədə bir hərbinin yaralandığını açıqlayıb.

Hadisə yerinə dərhal Ermənistan Müdafiə Nazirliyinin Hərbi Polisi və İstintaq Komitəsinin Hərbi İstintaq İdarəsinin Qarnizon İstintaq Şöbəsinin əməkdaşları cəlb olunub.

İlkin məlumatlara əsasən, hadisənin səbəbinin silahla davranış qaydalarının pozulması, intihar cəhdi və ya qəsdən adam öldürməyə təşəbbüs olub-olmadığı istintaq zamanı müəyyənləşdiriləcək.

Faktla bağlı Ermənistan Cinayət Məcəlləsinin 527-ci maddəsinin 1-ci bəndi (hərbi xidmətdən yayınmaq və ya müəyyən xidmət vəzifələrini yerinə yetirməkdən imtina məqsədilə özünə xəsarət yetirmək, xəstəlik simulyasiyası və digər qanunsuz üsullarla yayınma) ilə cinayət işi başlanıb.

Ermənistan Müdafiə Nazirliyinin mətbuat katibi bildirib ki, yaralı əsgər təcili əməliyyat edilib və Mərkəzi Klinik Hərbi Hospitala yerləşdirilib. Hazırda onun vəziyyəti stabildir və həyatı üçün təhlükə yoxdur.

Azərbaycanda NATO bazaları iddiası aktuallaşdı - onlar gələn kimi...

Şimali Atlantika Alyansının zabitləri yenidən Bakıda; internetin Rusiya seqmentində belə rəy yaradılıb ki, guya Bakı ilə NATO Moskva ilə münasibətlərdə yaranmış gərginlikdən sonra əməkdaşlığa başlayıblar

Görüşdə Müdafiə Nazirliyinin nümayəndələri və xarici mütəxəssislər tərəfindən müxtəlif brifinqlər təqdim olunub, qarşılıqlı maraq doğuran suallar cavablandırılıb.

Tərəflər həmçinin ölkəmizin NATO ilə Əməliyyat İmkanları Konsepsiyası (ƏİK) proqramı çərçivəsində qurulan əlaqələrinin cari vəziyyətini təhlil edib, perspektiv məsələlər ətrafında geniş fikir mübadiləsi aparıblar.

Yada salmaq ki, bundan əvvəl Azərbaycan hərbiçiləri NATO-nun Müştərək Qüvvələr Komandanlığının treninqində iştirak edib.

Azərbaycan hakimiyyəti balanslaşdırılmış xarici siyasətin amillərindən biri kimi 1994-cü ildə "Sülh naminə tərəfdaşlıq" sənədini imzalamaqla NATO ilə qarşılıqlı əməkdaşlığa başlayıb. Azərbaycan-NATO tərəfdaşlığının əsas istiqamətləri siyasi dialoq, sülhməramlı əməliyyatlar, terrorizmlə mübarizə, təhlükəsizliyin təmin edilməsi və müdafiəyə xüsusi önəm verilməklə praktiki əməkdaşlıqdır.

Son vaxtlar isə internetin Rusiya seqmentində belə rəy yaradılıb ki, guya Bakı ilə NATO Moskva ilə münasibətlərdə yaranmış gərginlikdən sonra əməkdaşlığa başlayıblar.

Rusiyanın "Nezavisimaya gazeta" nəşri iddia etmişdi ki, Türkiyə və Azərbayca-

və Ermənistanın NATO-nun Cənubi Qafqaz regionundakı fəaliyyətindən qaynaqlanan narahatlıqları anlayacağına və belə "ağressiv hərbi blok"la əməkdaşlığın potensial təhlükələrini dərk etməsinə ümid edir" deyib. Zaxarova qeyd edib ki, NATO-nun bu regionda mövcudluğu təhlükəsizlik üçün fayda gətirmir, əksinə, Qərbdövlətlərinin əsas məqsədi bölgədə gərginliyi artırmaq, qarşıdurma nöqtələri yaratmaqdır...

Siyasi təhlilçi Sona Əliyeva "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, NATO ən yaxın müttəfiqimizin yer aldığı dost hərbi blokdir: "NATO-nun indiki mərhələdə Azərbaycanda hərbi baza ilə mövcudluğu qeyri-mümkündür. Çünki Azərbaycan dövləti ən ali səviyyədə bəyan edib ki, biz heç bir ölkənin hərbi mövcudluğunu ölkəmizdə görmək istəmirik. Bu, birmənalıdır. Bəli, Azərbaycan 1994-cü ildən NATO ilə hərbi əməkdaşlıq edir. Biz də ordumuzun NATO standartlarına tam keçidi üçün çalışırıq. Sülhməramlı konfingentlərimiz Əfqanıstanda, İraqda, Kosovoda NATO hərbiçiləri ilə birgə fəaliyyət göstərib. Alyans üzvlərinin mütəmadi Bakıya gəlişi, hərbi hissələrimizə baş çəkməsi, eyni zamanda müəyyən hərəkətiliyi rutin tədbirlər silsiləsindəndir. Bu kimi görüşlər və hərəkətililik öncədən

Rusiya Qəbələ RLS-in imkanlarından yararlanırdı. Yəni bizim təcrübəmizdə dövlətin hərbi-siyasi xəttinə uyğun olaraq istənilən hərbi əməkdaşlıq formatı mövcuddur. Üstəlik, Azərbaycan Türkiyə ilə hərbi-siyasi əməkdaşlığını müttəfiqlik səviyyəsinə qaldırıb. Qardaş ölkənin ordusu isə NATO çətrisi altında formalaşmış ikinci ən böyük ordudur. Bir sözlə, NATO ən yaxın müttəfiqimizin yer aldığı dost hərbi blokdir".

Azərbaycan Müdafiə Nazirliyinin hərbi polisinin keçmiş rəisi, polkovnik Rövşən Məhərrəmov Rusiyanın mövqeyini bununla izah edir: "Bilirsiniz ki, Rusiya ilk dəfə belə sərt açıqlamalar vermir. Əsasən də son zamanlar Moskva ilə Bakı arasında olan gərginlikdən irəli gələn səbəblərə görə Zaxarova və digərləri ölkəmizə qarşı belə ağressiv addım atmaq üçün NATO-nun Azərbaycanla əməkdaşlığını bir mövzu kimi seçiblər. Bu məsələni qaynaqlandıraraq gündəmdə saxlamağa çalışırlar. Məsələni özləri bilən istiqamətə yozmağa cəhdlər edirlər. Nəzərinizə çatdırmaq istəyirəm ki, Azərbaycan NATO ilə uzun illərdir ki, əməkdaşlıq edir. Təcrübələr öyrənilir. Əvvəl NATO böliüyü var idi, tabor yaranmışdı. Bu taborla sülh naminə təlimlər də keçirilmişdi. Bundan əlavə, NA-

keçmişik. Daim müasir silahlılar alırıq. Biz artıq 70-80 faiz rus silahlarından imtina etmişik".

Polkovnik NATO bazasının Azərbaycanda mövcud olmasını mümkün hesab edir: "Təkcə NATO-nun deyil, ümumiyyətlə, heç bir ölkənin Azərbaycanda yerləşməsi gündəm mövzusu ola bilməz. Bu barədə dövlət başçımız da bir neçə dəfə açıqlamalar verib ki, Azərbaycanın özünün güclü ordusu var, bu ordu öz suverenliyini, ərazi bütövlüyünü qorumağa qadirdir. Ordumuzun döyüş qabiliyyəti yüksəkdir. Bunu Vətən müharibəmizdə sübut etmişik. Onun üçün də kənar bir yerdən hərbi bazanın ölkəmizdə yerləşdirilməsinə heç bir ehtiyac yoxdur. Zaxarova və digərlərinin dediklərinə heç bir əhəmiyyət vermək lazım deyil. Azərbaycan düzgün yolunu seçib. Bu yol istiqamətində də addımlar atır. Əlbəttə ki, NATO çox güclü bir blokdir. Bu blokun təcrübəsinin Azərbaycan Ordusuna daşınması, əlbəttə, təqdirləyiqdir. Azərbaycan bu fürsətdən də istifadə edir. Gələcəkdə də bu xətt davam etdiriləcək. Onu da qeyd edim ki, Vətən müharibəmizdən sonra komando hərbi hissələri yaratdıq. Xüsusi təyinatlı hərbi hissələr əksər ölkələrin ordusunda mövcuddur. Əsas olan onun keyfiyyətidir. Türkiyə ordusundakı keyfiyyət hamımıza məlumdur. 1994-cü ildən NATO nümayəndələri ölkəmizdə olublar. Sülh naminə təlimlər keçirilib. İndi də NATO nümayəndələri olan vaxt Kreml narahat olmağa başlayıb. O zaman ölkəmizə qarşı belə ağressiv mövqe yox idi. Məhz bu günləri ağressiv mövqeni müşahidə edirik. Azərbaycan hansı dövlətlərlə əməkdaşlıq edir, bu onun öz seçimidir. Hər bir müstəqil dövlətin daxili işidir".

■ **Cavansir ABBASLI, "Yeni Müsavat"**

Məsərəfsiz yerlər

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Füzuli rayonu, Aşağı Seyidəhmədli kəndində keçən yüzillikdə Mirzə kişi, onun da Lələş adlı oğlu varmış. Doğrusu, uşağın adı həqiqətən Lələş olub, ya əzizləmə mənasında belə deyiblər - heç bir məlumatım yoxdur. Dəqiqləşdirmək də çətindir. Kəndi müharibə yer üzündən tərtemiz silib. Ancaq qeyd etdiyimiz əhvalat kəndin gözəl vaxtlarına təsadüf edir. Bir gün Lələş məktəbdən pis qiymətlə evə gəlir. Mirzə kişi tufəngi alır əlinə, düşür uşağın dalıca ki, bu saat səni vuracam, nə üçün yaxşı oxumursan. Arvadı qaçır tutur Mirzənin əlindən, deyir, a kişi, neynirsən, uşağı niyə öldürmək istəyirsən, oxumur, cəhənnəmə oxusun, uzağı axırda hökumət işinə qoyarıq. (Axırncı niyyət, təbii, mənim fantaziyaumdur, dialoqun tam və dəqiq versiyası tarixin tozlu arxivlərinə gömülmüşdür. O cümlədən Mirzə kişi və Lələş də sağ-salamatdırmı, bu haqda mənbələrimiz qətiyyətə susurlar. Sağdırlarsa, məni məhkəməyə versinlər, əhvalatı xalqa çatdırdığım üçün təkzib verim. Son vaxtlar təkzib verməkdən ötrü ölürəm).

Bu məqamda... Sözləşmə, mən uşaq olanda bizim obada heç vaxt məqam-zad sözü işləməzdi, "bu heyndə" deyirdilər. Kökü haradan gəlir, xəbərsizəm, ancaq həmin doğma ifadəni Mirzə Cəlil "Poçt qutusu", "Qurbanəli bəy", "Dəllək" hekayələrində və ümumən yaradıcılığında olduğu kimi oxuyub ləzzət almışam: "Bu heyndə qapı döyüldü. Xan çıxdı və gördü ki, qapını döyən xanın öz kəndlisi "İtqapan" kəndinin əhli Novruzəlidir".

Bəh-bəh. Dil abidesidir. Bəlkə min il keçəcək, xan, Novruzəli və İtqapan kəndi heykəl kimi yerində duracaq. Bunu yazan ele yazıb, dəyişmək həyatda mümkün deyil.

Qayıdaq Mirzə kişinin əhvalatına. Arvad tutur bunun silahlı əlindən, aktual terminlə yazsaq, atəşkəsə razı salmaq istəyir. Deyir uşağı vurunca gedək müəllimləri vuraq. Təhsil sektoruna cavabdeh şəxsləri aşırsənə döndərək. Məni vur, oğlum yaşasın və sairə - analar adətən belə təhsil fədaisi və qurbanı olmağa ürekdən meyllidir. Mirzə kişi isə tez arvadın qulağına pıçıldayır: "Qorxma, məsərəfsiz yerindən vuracam!"

Bax, indi bizim təhsil sferasında həmin "məsərəfsiz yerlər" mövzusu aktualdır. Necə edək ki, təhsilə xərclənən pullar fayda versin, hüquq olmayan vəziyyətdə hüquqsuz nas ixtisasına keçid balı yüksəlsin, ana dili ləğv edilmiş ölkədə birdən-birə 8 filologiya elmləri doktoru pırtlasın, regionlarda qu deyəndə qulaq tutulsa da regionşünaslıq adlı cəfəngiyyat və absurd bir ixtisasımıza qəbulda müsabiqə çətinləşsin və sairə və ilaxır. Hamısı məsərəfdir. İqtisadiyyat neft-qaz sektorunun belində çapır, lakin sən demə, 1 ildə iqtisadiyyat elminizdə 47 nəfər elmlər namizədi yetişibmiş. Mirmahmud ağanın 90-cı illərdəki məşhur afyozlarını parafraz eləsək, bu dəqiqə Azərbaycanda Bobikə daş atan iqtisad üzrə elmlər namizədinə deyir. Lakin adı pomidoru maya dəyərində satmaq üçün bazar qurulmayıb. Sarı-bala sərhədi bağlayan kimi fermerin ayağı göyə qalxır.

Elə mən özüm də bu cızmaqarada çalışıram məsərəfsiz yerlərdən vurum. Çünki məsərəfli yerlərdən yazmağın cəzası ağırdır. Bu isə hazırda nə sizə lazımdır, nə mənə.

Ancaq hələ də ölkəmizdə həqiqətin gözüne dik baxanlar tapılır, sözünü açıq-aydın deyənələr vardır. Hətta deməklə kifayətlənmir, etiketə yazırlar.

Təzəlikcə bir saxta su firmasını möhürləmişdilər. Oradakı 5-10 litrlik su qabları müsadirə edilmişdi və fotosu verilməmişdi. Mən həmin etiketi oxuyanda heyran qaldım. İnsan, firma, iş adamı malın geydirmə olduğunu alıcı bədbəxtə daha necə başa salmalıdır? Buyurun, siz də oxuyun: "Diqqət: Qapaq açıldıqdan sonra qabın daxilində aşkar edilmiş gözlə görünən və gözlə görünməyən hər hansı bir maddə, zərərçək və s. görə firmamız məsuliyyət daşıyır!"

Mükəmməldir. Ən çox da "gözlə görünməyən maddə" hissəsi. Yəni içib ölsəniz nə edə bilərsiniz, biz də zəhər andırırmışıq.

Eynilə Molla Nəsrəddinin peyini küpə doldurub, üzərinə yağ qatı çəkib "nehrə yağı" adıyla bazarda satması, yağa barmağını batıran alıcıya da "eşələmə, qoxusu çıxar" deməsi haqda lətifədir.

Azərbaycan müdafiə nazirinin müşaviri, ordu generalı Bəxtiyar Ersay yeni işinin icrası ilə əlaqədar Müdafiə Nazirliyindəki vəzifəsindən azad edilib.

Qeyd edək ki, prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğanın sərəncamı ilə Azərbaycan müdafiə nazirinin müşaviri, ordu generalı Bəxtiyar Ersay Türkiyə Silahlı Qüvvələri Quru Qoşunlarının Birinci Ordusunun komandanı təyin olunub. O, bir müddət əvvəl səlahiyyətlərinin icrasına başlayıb.

Xatırladaq ki, Bəxtiyar Ersay 2021-ci ildən Türkiyənin Azərbaycandakı Xidmət Qrupunun komandanı kimi xidmətə başlayıb. 2022-ci ildə Azərbaycan müdafiə nazirinin müşaviri təyin edilib. Bəxtiyar Ersaya o zaman Azərbaycan Ordusunda müşavir statusu verilməsi təsadüfi deyildi. Çünki Azərbaycan ətrafında olduqca gərgin geosiyasi vəziyyət yaranmışdı. Davamlı şəkildə Rusiya və İrandan gələn təzyiqlərlə üz-üzəydik. Türkiyənin NATO ölkəsi olması Azərbaycana qarşı bu və ya digər bəhanə və yollarla hərbi təxribatlar həyata keçirən ölkələrə ciddi xəbərdarlıq idi. Türkiyə yeni hərbi müşavir göndərə bilərmi?

"Tərxis Olunmuş Hərbçilərin Gəncləri Məarifləndirmə" İctimai Birliyinin sədri, hərbi təhlilçi Emin Həsənlı "Yeni Müsavat"a açıqlamasında əslində bu təyinatın qardaş ölkənin Azərbaycana necə bir yüksək dəyər verdiyinin göstəricisi olduğunu vurğuladı: "Türkiyə Azərbaycanla qardaş dövlətdir. Strateji müttəfiq olan ölkələrdir, aralarında Şuşa Bəyannaməsi imzalanıb, hərbi əməkdaşlıq haqqında müqaviləmiz var. Azərbaycan Ordusu Ali Baş Komandan İlham Əliyevin tapşırığı ilə Türkiyə modelinə keçir. Bu istiqamətdə xeyli addımlar atılıb. Bunun üçün hüquqi baza müəyyən edilib, Quru Qoşunları yaradılıb, komando hərbi hissələri təşkil olunub, Türkiyə ilə birlikdə hərbi təlimlər keçirilir. Gələcəkdə regionda və dünyada gedən istənilən prosesdə hər iki qardaş ölkə bir-birinin maraqlarını qorumaq üçün koordinasiyalı şəkildə ordu halında fəaliyyət göstərə bilərlər. Bu baxımdan hesab edirəm ki, Bəxtiyar Paşanın da yüksək vəzifəyə təyin olunması çox təqdirəlayiq haldır. Bilirsiniz ki, bundan sonra Quru Qoşunları komandanı və Baş Qərargah rəisi vəzifələri gəlir. Bu cür vəzifəyə təyinat almaq həm də onu göstərir ki, Türkiyə Azərbaycana böyük önəm verir. Bəxtiyar Paşanın Türkiyədə çox böyük nüfuzu var. Hesab edirəm ki, onun yerinə çox nüfuzlu bir şəxs təyin olunacaq".

AMİP liderinin köməkçisi, politoloq Əli Orucov tarixi Şuşa Bəyannaməsini bir daha önə çəkdi: "Azərbaycan Ordusu bu gün dünyanın

Türkiyə Bakıya yeni hərbi müşavir göndərə bilər

Hərbi ekspert: "Hesab edirəm ki, Bəxtiyar Ersayın yerinə çox nüfuzlu bir şəxs təyin olunacaq"

ən güclü orduları sırasında ön yerlərdədir. Ordumuz qarşıya qoyulan vəzifələrini qısa müddətdə yüksək peşakarlıqla icra etmək iqtidarındadır. Dünya bunu 44 günlük Vətən müharibəsində də, bir günlük separatçılara qarşı həyata keçirilən antiterror əməliyyatlarında da gördü. Azərbaycan Ordusunun təbiiq etdiyi yeni döyüş taktikası, təbiiq etdiyi texniki vasitələr, yüksək dəqiqlikli silahlar dünya döyüş sənətinə yeniliklər gətirdi, hətta bunu kökündən dəyişdi. Bu gerçəkliyi dünyanın ən güclü ordularına və döyüş təcrübəsinə sahib Böyük Britaniya kimi dövlətin yüksək rəsmi şəxsləri də etiraf edirlər. Azərbaycan Ordusunun bir qrup əsgər və zabiti BMT Sülhməramları qüvvələrinin tərkibində planetin müxtəlif qaynar nöqtələrində uğurlu xidmət aparırlar. Azərbaycanın 20 faizi erməni işğalı altındadır, eyni zamanda yeni ərazilərin işğalı barədə təhdidlər edilir. Həm torpaqları azad etmək, həm də yeni təhlükələrin qarşısını almaq üçün Azərbaycan müdafiə qüdrəti artırıldı və bir sayılı problemi özü öz gücü ilə həll etdi. Milli Ordunun NATO standartlarına uyğun təkmilləşdirilməsi çox vacib olduğundan bu istiqamətdə fəal iş aparılmaqdadır. Alyansın ən güclü ordularından birinə sahib qardaş Türkiyə Azərbaycan Ordusunun da NATO standartlarına inteqrasiyası yönündə aktiv rol oynamaqdadır. İstər müxtəlif sahələr üzrə kadrların yetişdirilməsində, istər döyüş qabiliyyətinin daha da artırılmasında, istərsə də təlimlərdə türkiyəli mütə-

xəssislər və zabitlər yaxından iştirak edirlər. 2021-ci ilin 15 iyunda prezidentlər - Rəcəb Tayyib Ərdoğan və İlham Əliyevin imzaladığı Türkiyə Respublikası ilə Azərbaycan Respublikası arasındakı müttəfiqlik münasibətləri haqqında Şuşa Bəyannaməsi hər iki ölkə arasında çoxşaxəli əməkdaşlığın dərinləşdirilməsi ilə yanaşı, hərbi və müdafiə sahəsində də geniş imkanlar yaratdı. Həmin bəyanatda göstərilir ki, tərəflər iki qardaş ölkənin silahlı qüvvələrinin müasir tələblərə uyğun olaraq yenidən formalaşdırılması və modernləşdirilməsi istiqamətində birgə səy göstərməyə davam edəcəklər. Eyni zamanda tərəflərin müdafiə qabiliyyətlərinin və hərbi təhlükəsizliyinin möhkəmləndirilməsinə yönələn şəxsi heyət mübadiləsini, birgə təhsil və təlimlərin keçirilməsini, iki ölkənin silahlı qüvvələrinin birlikdə fəaliyyət qabiliyyətinin artırılmasını, müasir texnologiyalara əsaslanan silah və sursatların idarə olunmasında sıx əməkdaşlığı və bu məqsədlə səlahiyyətli struktur və qurumların əlaqəli fəaliyyətinin təmin edilməsini təşviq edəcəklər. Azərbaycan və Türkiyə digər dost dövlətlərin orduları ilə birlikdə hərbi təlimlərin keçirilməsini dəstəkləyəcəkləri, milli və beynəlxalq öhdəliklərini nəzərə almaqla dəniz, hava və kosmos sahələrində qarşılıqlı texnologiya mübadiləsini həyata keçirərək müştərek qabiliyyətlərin inkişaf etdirilməsi məqsədilə birgə layihələrin yerinə yetirilməsini təşviq edəcək və qarşılıqlı müdafiə sənayesi texnologiyalarının

inkişaf etdirilməsinə müsbət töhfə verəcəklər, sahib olduqları silah və sursatla təchiz edəcək, onların istehsal texnologiyalarını qarşılıqlı şəkildə təşviq edəcək və hazırda onların ölkələrində mövcud olmayan istehsal sahələrinin yaradılmasını, birgə tədqiqat və istehsalat işlərinin həyata keçirilməsini, iki ölkənin müdafiə sənayesi qurumlarının texnologiyalar, hərbi təyinatlı məhsullar və xidmətlər sahəsində daxili və beynəlxalq bazarlarda əməkdaşlıq etməsini dəstəkləyəcəkləri də öz əksini tapıb".

Politoloq Bəxtiyar Ersayın yerinə qısa zamanda təyinatın olmasını vacib sayır: "Ermənistanda Rusiyaya və digər xarici güclərə bağlı revanşistlər fəallaşmaqda və dayanıqlı sülhə və təhlükəsizliyə mane törətməyə çalışırlar. İranın təhdidləri eşidilməkdədir. Belə olan halda ordu daimi yüksək döyüş hazırlığında saxlanılmalı, təbii müttəfiqimiz olan Türkiyə ilə koordinasiya halında olunmalıdır. Ona görə də hesab edirəm ki, çevikliyi və operativliyin təmin edilməsi baxımından da Müdafiə Nazirliyində müdafiə nazirinin müşaviri vəzifəsindən ayrılaraq Türkiyə Silahlı Qüvvələrində yüksək vəzifəyə təyin olunmuş ordu generalı Bəxtiyar Ersayın yeri boş qalmamalıdır. Həmin posta, mənəcə, yeni bir təcrübəli, peşəkar hərbçinin təyin olunacağı gözləniləndir. Yeri gəlmişkən, qeyd etmək lazımdır ki, Bəxtiyar Ersay Azərbaycanda da öz vəzifəsinin öhdəsindən bacarıqla gəlmiş sərkərdədir".

□ **Cavanşir ABBASLI, "Yeni Müsavat"**

Paşinyan erməni xalqından nəyi gizlədir?

Ermənistanda "5-ci kolon"un hərəkətə keçməsinin ilginclik səbəbləri; **STM-in icraçı direktoru: "Daxildəki müqavimətin məqsədi başqadır"**

Baş nazir Nikol Paşinyana ölkə daxilindən təzyiqlər artmaqdadır. Son günlər Ermənistandakı "5-ci kolon"un baş qaldırması da təsadüfi deyil. Rusiya vətəndaşı, erməni milyarder Samvel Karapetyanın həbsxanadan da bayırdakı tərəfdarlarına mübarizə ilə bağlı mesajlar ötürməsi, onun donorluq etdiyi kilsənin dirəniş göstərməsi, həmçinin Rusiyanın patronajlığı altında gizli və açıq şəkildə fəaliyyət göstərən fərdlərin, qurumların aktivləşməsi proseslərin bir mərkəzdən idarə olunduğuna şübhə yeri qoymur.

Xüsusilə də Gümrüdəki 102 sayılı hərbi bazanın çıxarılmasını tələb edən qüvvələrə dirəniş göstərməyə və Rusiya hərbiçilərini "xilaskar" kimi təqdim edib, onları müdafiəyə qalxan "5-ci kolon"un cəsarəti diqqət çəkir. Bütün bunlar Paşinyanı asan parlament seçkilərinin gözləmədiyini deməyə əsas verir. Amma seçkilərdə açılan qəfil atəş, yaxud törədilən terror, Ermənistan xas mübarizə üsullarına əl atılması da dəf olunan məsafəni yarıda qoya bilər.

Bu arada Paşinyan Ermənistanın 2026-cı ildə müdafiə xərclərini artırmağı planlaşdırdığını deməklə də nəzərləri üzərinə cəmləyib. Onun sözlərinə görə, bu qərar Azərbaycanla gözlənilən sülh müqaviləsinin imzalanması ilə bağlıdır. "Hesab edirəm ki, bu, məntiqlidir. Ən azı, hazırda bizim qiymətləndirməmiz belədir", - hökumət başçısı qeyd edib.

Paşinyana müxalif "Past" qəzeti isə yazır ki, Vaşinqtondan qayıtdıqdan sonra baş nazir "sülh" sözünü daha tez-tez işlətməyə başlayıb. "Paşinyan bəyan edir ki, "gələcək artıq gəlib", indi bizdə

sülh var, onu qorumaq lazımdır. Paşinyana görə, qarşıdan gələn seçkilərdə Ermənistan vətəndaşları sülh və qeyri-sülh arasında seçim etməli olacaqlar. Bu, şantajdan daha artıqdır. Bu, açıq-aşkar yalandır, çünki Ermənistanda heç bir sanballı siyasi qüvvə, heç bir tanınmış sima sülhün əleyhinə deyil. Cəmiyyət Ermənistan Konstitusiyasının dəyişdirilməsinə, ölkənin Türkləşdirilməsinə qarşıdır. Onlar mahiyyət etibarilə Paşinyanın özünə qarşıdır, onun getirdiyi ölkənin dağıdılmasına, itkilərinə, milli aşağılanmasına, özünü məhv etməsinə qarşıdır", - məqalədə deyilir.

Erməni müxalifət partiyalarından biri - Ermənistan Milli Konqres Partiyası isə Vaşinqtonda ABŞ, Ermənistan və Azərbaycan arasında imzalanan sənədlərin dərc edilməməsindən bəhs edib. "Paşinyan avqustun 21-də keçirdiyi mətbuat konfransında guya Vaşinqton razılaşmalarının bütün məzmununun üçtərəfli bəyannamənin bir səhifəsində əksini tapdığını göstərməyə çalışıb və cəmiyyətimizə əldə olunan razılaş-

malara yalnız bəyannamənin mətni əsasında qiymət verməsini təklif edib. Məsələ burasındadır ki, Zəngəzur dəhlizinin 99 illik icarəsi ilə bağlı sövdələşmə mətni erməni xalqından gizlədilmiş birinci memorandumda təsvir olunub. İkinci və üçüncü memorandumlar dərc olunmur. Özünü demokratik və şəffaf adlandıran Paşinyan rejiminin öz xalqına və cəmiyyətinə bu qədər açıq şəkildə etinasız yanaşması, doğrudan da, heyrət doğurur. Əgər məxfi deyilsə, imzalandıqdan 12 gün sonra da niyə dərc edilməyib?", açıqlamada deyilir. Bəs ekspertlərimiz necə düşünürlər, Paşinyan erməni xalqından nəyi gizlədir?

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin icraçı direktoru, siyasi ekspert Sahib Məmmədov "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bu mövzuda maraqlı fikirlər söylədi: "Vaşinqton razılaşmasından sonra Paşinyana və hazırkı Ermənistan hakimiyyətinə həm daxildən, həm də xaricdən təzyiqlərin artacağını əvvəlki şərhlərimizdə söyləmişdik. Proses artıq başlayıb. Konstitusiya islahatının, sərhədlərin delimitasiya və demarkasiya işlərinin davam etməsinin, Azərbaycanın əsas ərazisi ilə Naxçıvanı birləşdirəcək yolların açılmasının əleyhidarları üçün əslində bunlar bəhanədir. Səbəb isə Paşinyan və onun komandası ilə bağlıdır. Onu devirmək istəyirlər, amma bacarmırlar".

S.Məmmədov əlavə etdi ki, Zəngəzur dəhlizi və ya Zəngəzur ərazisindən keçəcək dəmiryol və avtomobil yolunun icarə məsələsi də sırf spekulasiyadır: "Həmin yol vaxtilə Azərbaycana məxsus olub. Yəni həmin dəmiryolu Zaqafqaziya Dəmir Yol İdarəsinin İrəvan şöbəsi tərəfindən deyil, Azərbaycan Dəmiryol İdarəsinin Naxçıvan şöbəsi tərəfindən istismar olunurdu. İndi təxminən 42 kilometrlik bir hissə Ermənistan ərazisidir. Azərbaycan özünə aid hissədə, həm əsas hissədə, həm Naxçıvan Muxtar Respublikası ərazisində dəmir və avtomobil yollarını tezliklə hazır edəcək. Türkiyə də öz hissəsində yol infrastrukturunu qurur. Qalır 42 kilometrlik hissə. İndi Ermənistan bu yolları özünə tikəcək, yaxud hansısa şirkətə tikdirəcək, bu, onların öz işidir. Bizə lazım olan budur ki, yollar ən qısa müddətdə hazır olsun və bizim yüklər, nəqliyyat vasitələri və sərnişinlər gömrük və sərhəd yoxlamasından keçmədən Naxçıvana və geriye təhlükəsiz gedib-gələ bilsinlər".

Siyasi ekspert digər məqamlardan da bəhs etdi: "Paşinyanı müdafiə etmək bizimlik deyil, bununla belə, o, xalqdan nəyi gizlədir ki? Ola bilər yolun tikintisi 99 il icarə hüququ əldə etməkə hansısa ABŞ şirkəti həyata keçirsin. Başqa variantlar da ola bilər. Məsələn, Ermənistan özü yolları tikər, amma istismarını hansısa şirkətə, o cümlədən

Miqrantlar üçün sentyabr sınağı

Moskvada yüz minlərlə azərbaycanlı yaşayır və tətbiq edilən yeni nəzarət mexanizmləri onlara da şamil ediləcək.

Moskva meri Sergey Sobyenin şəhərdə miqrantların nəzarət altına alınması və miqrasiya prosesinin qaydaya salınması üçün həyata keçirilən yeni tədbirlər barədə danışdı.

Bu barədə o, "Komsomolskaya Pravda" qəzetinə müsahibə verib. Sobyenin sözlərinə görə, Moskva hökuməti prezidentin dəstəyi ilə bir sıra eksperimentlər aparır və bu tədbirlər yaxın aylarda daha da genişləndəcək.

Artıq Moskvanın bütün beynəlxalq aeroportlarında - Şeremet-yevo, Vnukovo, Domodedovo və Jukovskidə miqrantlardan biometrik məlumatlar (fotoşəkil və barmaq izləri) götürülür. Bundan başqa, Miqrasiya Mərkəzində onların genetik məlumat bazası formalaşdırılır. Toplanmış məlumatlar FSB və Daxili İşlər Nazirliyinin bazasına daxil edilir. Şəhərdə işləyən "üz tanıma sistemi" ilə bu məlumatlar integrasiya olunub, bu da lazım gəldikdə miqrantların harada olduğunu dəqiq müəyyən etməyə imkan verir.

Sobyenin sözlərinə görə, 1 sentyabrdan yeni sistem istifadəyə veriləcək. Bu sistem COVID dövründə tətbiq edilən sosial registr mexanizminə bənzəyir: miqrantlar xüsusi mobil tətbiq vasitəsilə öz mövqelərini təsdiqləməli olacaqlar. Bu addım Moskva hakimiyyətinə onların şəhərdəki hərəkətlərini izləmək imkanını verəcək.

Qeyd edilib ki, yaxın vaxtlarda "elektron miqrant kartı" da tətbiq olunacaq. Bu kartda şəxsin bütün məlumatları - ölkəyə gəliş tarixi, qalma müddəti, iş yeri və mövcud miqrasiya statusu toplanacaq. Polis əməkdaşları, sadəcə, kartdakı QR-kodu oxutmaqla onu qanuni və ya qeyri-qanuni vəziyyətdə dərhal müəyyən edə biləcək. Qanun pozuntusu olan şəxslər dərhal saxlanılacaq.

Moskva meri bildirib ki, hazırda Rusiyada işçi qüvvəsinə ciddi tələbat var və miqrantların tamamilə ölkədən çıxarılması iqtisadi baxımdan təhlükəli nəticələr doğura bilər. Onun sözlərinə görə, son 10 ildə miqrantların şəxsi əleyhinə törətdiyi cinayətlərin sayı üçdə bir azalıb. Buna baxmayaraq, məsələ ictimai və siyasi həssaslıq doğurduğuna görə texnoloji nəzarət tədbirlərinin tətbiqi qaçılmazdır.

Məlumatla görə, Rusiyaya iş üçün vizasız rejimlə gələn miqrantlar öz telefonlarına "Amina" adlı xüsusi tətbiqi yükləməli olacaqlar. Bu tətbiq isə fasiləsiz olaraq miqrantların olduğu yer barədə məlumatları Rusiyanın Daxili İşlər Nazirliyinə ötürəcək.

Qeyd edək ki, Moskvada yüz minlərlə azərbaycanlı yaşayır və tətbiq edilən yeni nəzarət mexanizmləri onlara da şamil ediləcək.

ABŞ şirkətinə həvalə edə bilərlər. Bu halda gəliri yolları istismar edən şirkət əldə edəcək və dövlətə icarə haqqı, həmçinin vergi ödəyəcək. Bu, aydın bir məsələdir". **S.Məmmədov vurğuladı ki, bu arada İranın və digər ölkələrin narahatlığı da spekulativdir:** "ABŞ-nin mülki bir şirkəti Ermənistanda, məsələn, zavod tikib istismar edə, işlədə bilər, amma yol çəkmək istismar edə bilməz? Tam yanlış yanaşmadır. Ermənistanın daxilindəki müqavimətin məqsədi başqadır. Qalan məsələlər bəhanədir. Sabah onlar da hakimiyyətə gəlsə, həmin yolları açmağa, sərhədləri delimitasiya və demarkasiya etməyə məcbur olacaqlar. Başqa yol da yoxdur".

STM icraçı direktoru rəsmi İrəvanın hərbi büdcə ilə bağlı mövqeyini də şərh etdi: "Ermənistanın hərbi büdcəni gələn il sabit saxlaması da səbəbsiz deyil. Onlar bilir ki, Azərbaycan özü təklif etdiyi və mətnini hazırladığı sülh sazişinin şərtlərinə əməl edəcək. Həmin şərtlərə görə isə tərəflər bir-birinin ərazi bütövlüyünü tanıyır, daxili işlərinə qarşmır, silahlı yolla bir-birinin ərazilərini ələ keçirmir və sair".

Üstəlik, Paşinyan gördü ki, hərbi xərcləri artırdığı, pulsuz silahlar aldığı halda 44+1 günə ordusu darmadağın oldu və Azərbaycan 5-6 milyard dollarlıq qənimət götürdü. Həmçinin 12 min erməni fərarilik etdi... Her halda, Paşinyanın Azərbaycanın təklif etdiyi sülh şərtlərini qəbul etməsi təqdirolunandır və bu, həm Ermənistan üçün, həm də regionun təhlükəsiz gələcəyi naminə ən ideal həll yoludur. Erməni daşnaklarının "maşa" rolunu oynayaraq yenidən gərginlik yaratmağa cəhd göstərməsi isə Paşinyanın da etiraf etdiyi kim, bu ölkəni fəlakətin dibinə yuvarlada bilər. Amma görünür, N.Paşinyanın ictimai rəy sarıdan müəyyən rahatlığı da var. Son günlər şəhər gəzintisinə çıxması da onun bezi məsələləri həll etməsindən xəbər verir. Əks təqdirdə, "mənimlə razılaşmırsınızsa, inqilaba qalxın", çağırışı səssiz qalmazdı... Beləcə, Azərbaycanın həll yolu Paşinyan üçün xilas yoluna çevrilib, sürprizlər olmasa və baş nazir özünü qəfil açıla biləcək güllədən qoruya bilsə...

□ **E.PASASOY,**
"Yeni Müsavat"

55 yaşında tələbə oldu

2025-2026-cı illərdə universitetə daxil olanlar arasında yaşca ən böyük şəxs Vəfa Cəfərovadır. O, subbakalavr kimi Sumqayıt Dövlət Universitetinə qəbul olunub.

Modern.az 55 yaşında tələbə adını qazanan Vəfa Cəfərova ilə həmsöhbət olub.

O bildirib ki, bu ilk təhsili deyil. Daha əvvəl 1987-ci ildə Bakı İnşaat Texnikumuna qəbul olub.

“2019-cu ildə işə Azərbaycan Neft və Sənaye Universitetinə (ADNSU) qəbul olunsam da, həmin il Elm və Təhsil Nazirliyi tərəfindən qəbul olduğum ixtisas təsdiq olunmadı, ADNSU-dan 2024-cü ildə subbakalavr olmaq üçün Neft Kollecinə göndərilmişəm. Keçən il Azərbaycanda olmadığım üçün sənədlərimi verə, bu səbəbdən universitetə daxil ola bilmədim. Bu il sənədlərimi verdikdə düşündüm ki, nəhayət, bu il universitet tələbəsi olma-lyam, başqa yolum yoxdur”.

V.Cəfərova bildirib ki, universitetə bu yaşda daxil olmağının əsas səbəbi oxumağı sevməyidir.

“Hazırda Azəriqaz İstehsalat Birliyində mühəndis kimi işləyirəm. Həm oxumaq, həm də işləməyin çətin olduğunu bilərəm, amma çalışacam ki, bunu da bacarım”.

Bu tələbələrə ayda 350 manat veriləcək

Azərbaycanda ali təhsil müəssisələrinə ixtisas seçimi başa çatıb və artıq nəticələr məlumdur. Bu il keçirilən qəbul imtahanlarında 5 mindən çox abituriyent 600-dən çox bal toplayıb. Onlardan bəziləri universitetə qəbul ola bilməyib.

Məlumata görə, bu il də ən yüksək bal toplayan abituriyentlərə Prezident təqaüdü veriləcək.

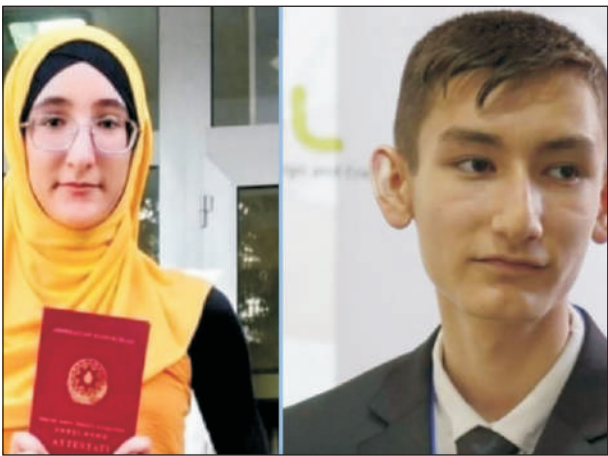
2001-ci ildə imzalanan sərəncama əsasən, Prezident təqaüdü Azərbaycan Respublikasının ali məktəblərinə qəbul imtahanlarında ən yüksək nəticə göstərmiş 102 nəfər tələbəyə verilir.

Bu il Prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə Prezident təqaüdünün məbləği 275 manatdan 350 manata qaldırılıb.

Təqaüdlərin kimlərə verilməsi ilə bağlı hər il sentyabr ayında sərəncam imzalanır.

Qeyd edək ki, Prezident təqaüdü cari tədris ilinin birinci semestri üçün təyin olunur və bu müddətdən sonra həmin gənclərə təqaüdün verilməsinin davam etdirilməsi haqqında qərar onların təhsildəki göstəricilərinə uyğun olaraq ali təhsil müəssisəsinin təqdimatı əsasında Elm və Təhsil Nazirliyi tərəfindən qəbul edilir.

Bacı-qardaş imtahansız tələbə oldular

Lənkəranda bacı-qardaş imtahansız universitetə qəbul olub.

Bu barədə məlumat sosial şəbəkədə yayılıb.

Lənkəran rayonunun Tütəpeştə kəndindən olan Respublika Fənn Olimpiadasının bürünc medalçısı Şirinli Məlahət Rəfiq qızı imtahansız Bakı Ali Neft Məktəbinin Kimya mühəndisliyi (tədris ingilis dilində) ixtisasına, qardaşı Respublika Fənn Olimpiadasında ikiqat bürünc medalçısı, Beynəlxalq Kibertəhlükəsizlik Olimpiadasının bürünc medalçısı Şirinli Əliyev Rəfiq oğlu da imtahansız ADA Universitetinin Kompüter elmləri (tədris ingilis dilində) ixtisasına qəbul olub.

Elm və Təhsil Nazirliyi Azərbaycanda məktəblərin sayını azaldıb. Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, 2024-2025-ci tədris ilində 4357 məktəb (4324 dövlət) olub. Cəmi bir il ərzində ölkədə 65 məktəb bağlandı. Üstəlik, 2006-cı ildən etibarən məktəblərin sayında azalma tendensiyası müşahidə olunur. Eyni zamanda şagirdlərin sayı, əksinə, artmaqdadır. Ötən tədris ilində təhsil müəssisələrində 1,695 milyon şagird təhsil alırdı.

edir: “İndi yaşlı müəllimlərimiz 50 il əvvəl maarif naziri işləmiş, akademik Mehdi Mehdi-zadəni tez-tez xatırlayırlar. Əminəm ki, rəhmətlik Mehdi müəllim heç vaxt belə təşəbbüslə çıxış etməzdi, lazım olsaydı hətta ölkə rəhbərliyinə müraciət edib, əlavə maliyyə

lər yaşandı, amma sonradan da bu sistemi yaratmaq haqqında düşünülmədi.

Eyni zamanda “rəşionallaşma” adı ilə məktəblərin və müəllimlərin sayı azaldılır, digər tərəfdən isə universitetlərə qəbul planı artırılır. Bunların hamısı nonsensdir. Əmək ba-

Təhsildə nonsens - şagird artır, məktəb azalır

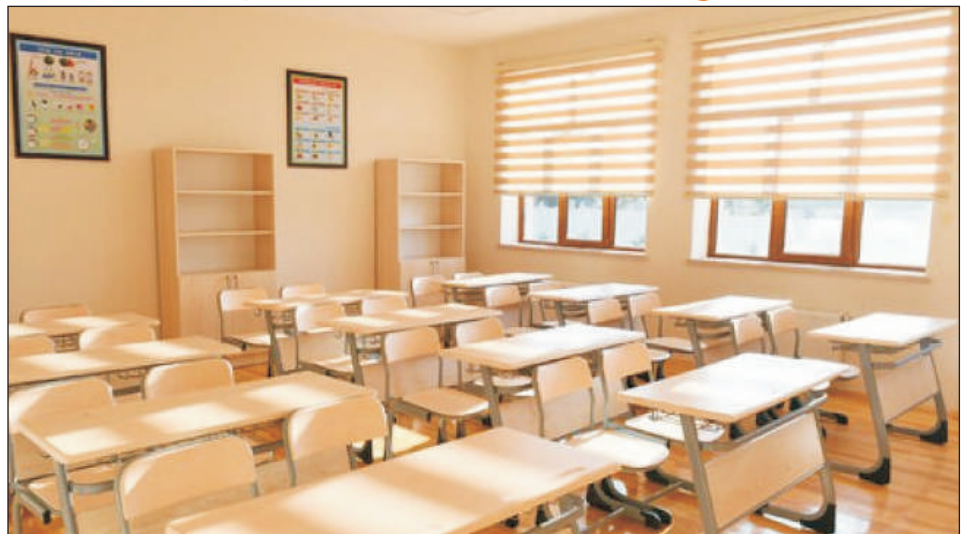
Ekspert deyir ki, təhsil büdcəsi 5 dəfə artıb, amma məktəblər bağlanır, müəllimlər işsiz qalır...

Məktəblərdə bu cür azalma şagirdlərin sayının azalması ilə əlaqələndirilə bilər, lakin şagirdlərin sayının son zamanlar, 2023-2024-cü illərdən etibarən nisbətən azalmağa başladığı da faktır. Diqqətləliq bir məqam da müəllimlərin statistikasıdır. Məlum oldu ki, Azərbaycanda məktəblərdə çox az uşağın oxuduğu illərdə indikindən qat-qat çox müəllim işləyirdi. Məsələn, 2024-2025-ci tədris ilində ümumi təhsil müəssisələrində 146 min müəllimlə əmək müqaviləsi bağlanıb. 1,324 milyon uşağın təhsil aldığı 2010-2011-ci illərdə məktəblərdə 172 min müəllim çalışırdı. Yeri gəlmişkən, məktəblərin bağlanması yalnız şagirdlər üçün deyil, müəllimlərə də ciddi problemlər yaradır. Çünki bağlanan məktəblərdə çalışan müəllimlərin iş yerlərinin itirilməsi və ya digər məktəblərdə işlə təmin olunmaq üçün uzaq ərazilərə köçməsi tələb olunur. Bu, müəllimlərin ailə və sosial mühit baxımından çətinliklər yaşamasına səbəb ola bilər. Müəllimlərin kənd yerlərindən kütləvi şəkildə şəhərlərə köçməsi isə həmin ərazilərdə təhsilin keyfiyyətinin daha da aşağı düşməsi ilə nəticələnə bilər.

Yada salaq ki, ötən il elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev qeyd etmişdi ki, ölkədə mövcud olan 4400 məktəbin təxminən 1500-də şagird sayı 100-dən azdır və bu səbəbdən rəşionallaşmaya ehtiyac var.

Unutmaq lazım deyil ki, məktəblərin bağlanması yalnız iqtisadi məsələ kimi deyil, həm də sosial və mədəni kontekstdə nəzərdən keçirilməlidir. Məktəblərin bağlanması yalnız müvəqqəti iqtisadi qənaət gətirə bilər, lakin uzunmüddətli perspektivdə həm təhsilə, həm də cəmiyyətin ümumi rifahına ciddi ziyan vura bilər.

Dosent İlham Əhmədov 2025-ci il dövlət büdcəsinin müzakirəsində elm və təhsil naziri Emin Əmrullayevin dediklərini yada saldı: “Nazir demişdi ki, təhsil sahəsinin ən böyük problemi kompleksləşdirilmiş məktəblərin sayının az olmasıdır. 4400

məktəbimizin təxminən 1500-də şagird sayı 100-dən azdır. Ona görə nazir dedi ki, rəşionallaşmaya getməliyik. Bəli, rəşionallaşmaya getməliyik. Amma məktəbləri bağlamaqla yox. Məktəbin bağlanması, kənddə məktəbin olması sabah kəndin özünün olmaması deməkdir. Maraqlıdır, necə olur ki, təhsilin büdcəsi 1 milyard olanda, bu 1500 məktəbi saxlamaq mümkün olurdu, indi təhsilin büdcəsi 5 milyard olanda bu mümkün olmur? Bu yolla qənaət edilən pullar elm və təhsilin inkişafına, hansı mühüm problemlərin həllinə xidmət edəcək ki, bunun naminə 1500 məktəb bağlanılır? Bu 1500 məktəbin neçəsi son 20 ildə tikilib? Əlavə olaraq xeyli modul tipli məktəblər də tikildi, bəs bu tikilən məktəblər necə olsun? Bura neçə yüz milyonlar sərf edilib? Niyə belə israfçılıq edirik ki? Bu problem 15 il əvvəl də vardı. Onda da bu məsələ gündəmə gəlmişdi. Ucqar məktəbləri bağlamaq, əvəzinə qonşu kəndin məktəbinə avtobus almaqla məsələni həll etmək istəyirdilər. O vaxt anladılar ki, qışda narahat dağ yolları ilə 1500 məktəbin 100 min şagirdini hər gün avtobusla 5-10 km. məsafədə olan qonşu kəndə və geriye daşımaq böyük riskdir, bu məsuliyyətli addımı atmadılar”.

Ekspert deyir ki, elm və təhsil naziri təhsilin, məktəbin, müəllimin, şagirdin, alimin mənafeyini müdafiə etmək əvəzinə, Maliyyə Nazirliyinin mövqeyini müdafiə

tapıb bu məktəbləri saxlayardı. Rəhmətlik Ulu öndər Heydər Əliyev daim deyirdi ki, biz lazım gəlsə, başqa xərclərdən qənaət edib təhsilə yönəlməliyik. Əgər həqiqətən də 5 milyardlıq təhsil büdcəsindən bu məktəblərin saxlanması pul çatmırsa, onda başqa xərcləri azaldın, təhsilə aidiyyəti olmayan xərclərə qənaət edin, məsələn, məktəbə heç bir faydası olmayan məktəblərin dostlarına xərclənəcək milyonları kənd məktəblərinin saxlanmasına yönəldin”.

Dosent qeyd edib ki, son illər təhsilin büdcəsi beş dəfə artsa da, məktəblərin və müəllimlərin sayı xeyli azalıb: “Təqribən 10 il əvvəl hər 10 müəllimə 8 şagird düşürdü, bu gün isə hər müəllimə 12 şagird düşür. Bunun optimal həllini düşünmək lazımdır: hər 10 müəllimə 10 şagirdin düşməsi daha səmərəli olardı. Nazir isə başqa cür düşünür, deyir ki, sinifdə şagirdlərin sayı dərşin keyfiyyətinə təsir etmir. Bu çox səhv fikirdir. Təhsil haqqında məlumatı olan hər kəs bilir ki, bu, yanlış yanaşmadır. Nazir burada Sinqapur təcrübəsini misal gətirir və qeyd edir ki, orada hər sinifdə 45 nəfər var. Axı Sinqapur təhsilinin bizdə olmayan başqa xüsusiyyətləri mövcuddur. Həmin ölkədə təhsil dünyada ən yüksək rəqəmsallaşan sistemlərdən birini tətbiq edir. Orada uşaqlar məktəbə gəlməyələr də, onlayn şəkildə mükəmməl təhsil ala bilərlər. Bizdə isə distant təhsil yoxdur. Pandemiya dövründə çox böyük problem-

zarında sıxlıq yaranır. Məsələn, 90 baldan yuxarı nəticə göstərmiş müəllimlər işə qəbul edilmədi. Onda sual olunur: niyə ali təhsil alırıq, niyə yüksək bala hazırlaşırıq ki, nəticədə işə düzələ bilmirik? Digər tərəfdən, sertifikatlaşdırma adı ilə müəllimlər tez-tez işdən kənarlaşdırılır”.

Müəssisəmiz əlavə edib ki, bir çox ölkələr ucqar kəndlərdə məktəb problemini innovasiya yolu ilə həll ediblər: “Azkomplektli məktəblər yaratmaq, bu məktəblərdə hibrit təhsil - bütün siniflərdə müəllimin nəzarəti ilə distant təhsilin təşkili. Bu halda məktəbdə 32 yox, 10-11 müəllimə ehtiyac olacaq. Bu halda bir sinifdə 25000 manat yox, xeyli az xərc gedəcək. 1500 avtobusa və onların gündəlik benzininə verilən pul isə ölkədə ümumtəhsil sistemi üçün normal distant təhsil qurmaq olar. Bundan nəinki ucqar dağ kəndlərinin məktəbləri, eləcə də şəhər məktəbləri istifadə edə bilər. Bu halda həm də 1500 məktəbi bağlanmaqdan, 1500 kəndi boşaltmaqdan, 15-20 min müəllimi işsizlikdən, uşaqları təhlükəli yol macəralarından xilas etmək olar. Bu addım həm də regionların, ucqar kəndlərin gələcəkdə inkişafına dəstək ola bilər. Necə deyirlər, “çobanın meyli olsa, təkəndən pəndir tutar”. Əgər ETN də belə bir düzgün seçim etsə, buna qərar versə, bu proseslərin yol xəritəsini təqdim edə bilərik”.

□ **Afaq MİRƏYİQ,**
“Yeni Müsavat”

Ukraynanın Müstəqillik Günü ərəfəsində bu ölkənin Azərbaycandakı səfiri Yuri Qusev haqqin.az-ın suallarını cavablandırır. Jurnalist səfirdən Ukrayna ilə Azərbaycan arasında əməkdaşlığın yeni mərhələsi barədə soruşub. Yay mövsümündə prezidentlərin iki dəfə zəngləşdiyini deyən səfir iki ölkə arasında münasibətləri qiymətləndirərək rəsmi Bakının müharibənin ilk günündən Ukraynanın ərazi bütövlüyünə dəstəyini qeyd edib və Azərbaycan dövlətinin humanitar yardımlarını xatırladı. Səfir son 6 ayda bu əlaqələrin intensivləşdiyini təsdiq edib. Hökumətlərarası əlaqələrin genişləndiyini deyib.

Rusiya xüsusi xidmət orqanları vaxtaşırı Ukrayna kəşfiyyatı tərəfindən "bəzi xüsusi əməliyyatların keçirilməsi" üçün cəlb edilmiş Azərbaycan vətəndaşlarının saxlanması ilə bağlı dezinformasiya xarakterli mesajlar yayırlar. Səfir bu barədə deyib ki, Ukrayna xüsusi xidmət orqanlarının əsas məqsədi ədalətsiz müharibəyə cəlb edilmiş dövlət və onun vətəndaşlarına qarşı təhlükələrə dəf etməkdir. Bu cür iddialar da Rusiyanın Ukrayna və Azərbaycana qarşı növbəti informasiya təcridatı kimi qiymətləndirilə bilər.

Bütün bu ziddiyyətli xəbərlər fonunda mətbuatda prezident Zelenskinin Azərbaycana səfərinə hazırlıqla bağlı yayılmış məlumatlara gəlcə, səfir deyib ki, Ukrayna Prezidentini dost və qardaş Azərbaycana səfərində müşayiət etmək arzusu var. Səfir deyib ki, telefon danışqlarının, eləcə də beynəlxalq tədbirlər çərçivəsində ölkə prezidentinin görüşlərinə çalışırlar: "Amma mən bu gün Zelenskinin Azərbaycana səfərini anons edə bilmirəm. Ümid edirəm ki bu görüş baş tutaq".

Ekspertlər hazırkı Kiyev-Bakı əlaqələri necə qiymətləndirir?

ƏHD Partiyasının baş katibi, politoloq Niyaməddin Orduxanlı "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Ukrayna rəhbəri istənilən zaman Azərbaycana səfərə gələ bilər: "Azərbaycan ilk gündən Ukraynanın ərazi bütövlüyünü tanıyır. İki ölkə arasında normal və ikitərəfli münasibətlər mövcuddur. Azərbaycan Ukraynaya dəfələrlə humanitar yardım edib. Hətta müharibənin ilk günündə Azərbaycanda fəaliyyət göstərən Ukrayna səfirliyinin önünə on minlərlə soydaşımız toplaşaraq könüllü yardımlar etdi. Bizim xalq 32 il təcavüzə məruz qalmış xalqdır. Səfir Qusev haqlıdır. Son zamanlarda Azərbaycan-Ukrayna münasibətləri daha da intensivləşib. İki ölkə başçısının dəfələrlə telefon əlaqələri olub. Əlbəttə ki, bu münasibətlər Rusiyanı qane edə bilməz. Bu baxımdan, hər cür təcridatlar baş verir. Azərbaycana qarşı əsas olmayan, saxta məlumatlar, dezinformasiyalar yayırlar. Rusiya Azərbaycan-Ukrayna münasibətlərindən narahat olma-

Zelenski Azərbaycana nə vaxt gəlir?

Ukraynanın Bakıdakı səfiri bu barədə danışdı; Azərbaycan Rusiyadan gələn bütün təzyiqlərə baxmayaraq, Kiyevin haqq savaşını dəstəkləyir

malıdır. Necə ola bilər ki, Rusiya-Ukrayna müharibəsi başlanan ilk gündən Ukraynaya hər cür dəstək verən Amerika ilə bütün səylə əməkdaşlıq etməyə can atır. O cümlədən də Qərb dünyası ilə. Azərbaycanın həm Ukrayna, həm də Rusiya ilə normal əlaqələri mövcuddur. Biz bu müharibədə beynəlxalq hüququ əsas tutmuşuq. Müharibənin davam

etdirilməsini istəmirik. Sülhün əldə olunmasını və danışıqlar yolu ilə razılığa gəlinməsinə arzu edirik. Müharibə heç kimə sərf etmir. Artıq hər iki tərəfdən yüz minlərlə insan dünyasını dəyişib. Milyardlarla dollar həcmində hər iki ölkəyə ziyan dəyib. Bizim Rusiya ilə də əməkdaşlığa dair müqaviləmiz var, bir sıra sahələrdə əməkdaşlıq edirik.

Zelenskinin Azərbaycana səfərinə gəldikdə isə bu istənilən zaman baş tuta bilər. Bu beynəlxalq tədbirlər çərçivəsində və ya iki ölkə başçılarının görüşü səviyyəsində mümkündür. Azərbaycanda Zelenskinin təhlükəsizliyi ilə bağlı da hər hansı problem ola bilməz. Bakı ilə Kiyev arasında qarşılıqlı və normal münasibətlər mövcuddur".

Beynəlxalq münasibətlər üzrə şərhçi Şəhla Cəlilzadə Azərbaycanın daim Ukraynanın haqq mübarizəsini dəstəklədiyini qeyd etdi: "Azərbaycan hər zaman beynəlxalq hüququn əsas prinsiplərindən irəli gələrək ərazi bütövlüyü, suverenlik məsələlərinə həssas yanaşır. Bu çərçivədə də Ukraynanın ərazi bütövlüyünü, Rusiyaya qarşı apardığı haqq savaşını dəstəkləyib. Bu, sadəcə, sözdə dəstək olmayıb. Eyni zamanda humanitar dəstək formasında öz əksini tapıb. Son olaraq, Azərbaycanla Ukrayna arasında enerji sahəsində əməkdaşlığın artırılması Rusiyadan gələn bütün təzyiqlərə baxmayaraq, rəsmi Bakının müstəqil siyasətini bir daha davam etdirdiyini göstərir. Amma bütün bunlarla yanaşı, onu da qeyd etmək lazımdır ki, hazırda Ukrayna Prezidentinin hər hansı bir şəkildə ölkəmizə səfəri gözlənilmir. Belə bir plan yoxdur. Bu səfərin hazırda baş tutmaması ölkələrimiz arasında hər hansı bir ziyanlı məqamdan qaynaqlanmır. Hər iki ölkə öz gündəminə fokuslanıb və burada da səfər planı yoxdur. Hazırda Rusiya və Ukrayna prezidentlərinin görüş məsələsi daha çox siyasi gündəmdə yer almaqdadır. Bunun da reallaşdırılması istiqamətində diplomatik işlər davam edir. Azərbaycan da hər zaman sülhün və sabitliyin bərqərar olmasına üçün öz dəstəyini verməyə hazırdır. Əgər gələcəkdə sülh platforması ola bilsə, Azərbaycan da burada hər hansı bir şəkildə yer alarsa, bundan sadəcə qürur duymaq lazımdır".

□ **Cavanşir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Rusiya benzinsiz yanır - YDM-lərdə növbə...

10 neftayırma zavoduna dron hücumları neft emalına ciddi əngəl yaradıb, ölkənin bir çox bölgəsində benzin tapılmır

Ukraynanın Rusiya ərazisinə pilotsuz uçuş aparatları ilə əks-hücumları ölkənin neftayırma müəssisələrinin istehsal gücünü 17 faiz zəiflədib. Novator.az-ın məlumatına görə, "Röyter" agentliyi hesablama apararaq bildirir ki, gündəlik neft emalı 1,1 milyon barel azalıb.

10 neftayırma zavoduna hücumların neft emalı və ixracına əngəllər yaratdığı, ölkənin bir çox bölgəsində benzin qıtlığına gətirdiyi vurğulanır.

Turizm və kənd təsərrüfatı

vodlarına hücumların fəsadları bu addımın effektivliyi heçə endirib, daxili bazarda durum ağırlaşıb.

"Yeni Müsavat" Meduza.io-ya istinadən xəbər verir ki, Rusiya iqtisadiyyatı dərin böhrandadır. Bildirilir ki, büdcə kəsiri (təkcə iyul ayında 1,2 trilyon rubl artıb!) artıq beş trilyon rubla yaxınlaşıb. İqtisadiyyat

da problemlər böyüyür, ruslar üçün risklər artır - lakin bütün bunlar hələ də Kremli müharibəni dayandırmağa məcbur etmək üçün kifayət etmir.

"Rosstat"-ın ilkin hesablamalarına görə, 2025-ci ilin ikinci rübündə ÜDM-in artım tempi 1,1%-ə düşüb. İqtisadçılar xəbərdarlıq edib ki, rus rublunun kəskin zəifləməsi inflyasiyanı geri qaytara bilər.

İqtisadiyyat əmək bazarındakı davamlı insan itkisindən və hərbi itkilərdən əziyyət çəkir: "Cəbhənin ehtiyacları, müharibə başlayandan sonra ixtisaslı mütəxəssislərin mühacirəti, demək olar ki, bütün işçi qüvvəsini sıxışdıraraq, ciddi kəskinləşməyə və nominal əməkhaqqı yarışı gətirdi. Kəskin işçi çatışmazlığına baxmayaraq, bir çox müəssisə (məsələn, sement istehsalçısı Cemros, KamAZ, GAZ və LiAZ avtomobil şirkətləri, Çelyabinsk Elektrometallurgiya Zavodu, Uralasbest) işçilərini daha qısa iş həftəsinə keçib. Buna səbəb hərbi və qeyri-hərbi iqtisadiyyatlar arasında artan disbalans sə-

bəbindən tələbin azalmasıdır. Məlumatla görə, son altı ayda işçilərinin ixtisar etməyi planlaşdıran şirkətlərin payı yanvarda 6,9%-dən iyulda 11,5%-ə yüksəlib. 2025-ci ilin əvvəlindən iqtisadi inkişafın flaqmanı olan hərbi sənaye kompleksi ilə bağlı sektorlardan xeyli geri qalmaqda başlayıb. Ümumi sənaye istehsalı göstəricisindəki artım yalnız üstünlük təşkil edən sektorlar tərəfindən təmin edilir. Neftin qiymətinin düşməsi səbəbindən Rusiya büdcəsinin xammal gəlirləri azalmağa davam edir: may, iyun və iyul aylarında neft və qaz gəlirlərinin əsas aylıq dəyərlərinə ümumi kəsir 100 milyard rubla yaxınlaşıb. Üç illik müharibədə hökumət artıq Ehtiyat Fondun təxminən yansını xərcləyib. Eyni zamanda, haki-

miyyət nəhəng hərbi xərcləri azaltmaq niyyətində deyil - bütün federal xərclərin 40%-i yenə müdafiə və milli təhlükəsizliyə gedəcək. Bu, SSRİ-nin dağılmasından bəri ən yüksək səviyyədir.

Kəsiri ödəmək üçün Maliyyə Nazirliyinin sərəncamında Milli Rifah Fondu var. Güman edilir ki, Milli Rifah Fondunun likvid ehtiyatları iki ildən az müddətdə tamamilə xərclənəcək. Və əgər (və ya nə vaxt) səlahiyyətli suveren ehtiyatları sıfıra endirsələr, tamamilə mümkündür ki, onların vətəndaşlar və bizneslər üçün vergiləri yenidən artırmaqdan, habelə dövlət borcunu artırmaqdan başqa seçimi olmayacaq".

□ **Elsən MƏMMƏDƏLİYEV,**
"Yeni Müsavat"

Bakının ən çox “yeyib-icən” rayonları

Bu ilin yanvar-iyun aylarında Bakı şəhərində ictimai iaşə sektorunda müşahidə olunan canlanma kafe və restoranların dövrüyyəsinə də əks olunub.

Paytaxtın ümumi iaşə dövrüyyəsi 2024-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə real ifadədə 15,7 % artaraq 864 milyon 262,5 min manata çatıb. Ən çox dövrüyyə qeydə alınan rayon isə Səbəyl olub.

“Report”-un Bakı şəhər Statistika İdarəsinə istinadən verdiyi məlumata görə, Səbəyl rayonu 294 milyon 355,4 min manatlıq göstərici ilə siyahıda liderdir. Bu, ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 17,7 % artım deməkdir.

İkinci yerdə 127 milyon 786,3 min manatlıq dövrüyyə ilə Nərimanov rayonu qərarlaşıb. Burada artım tempi daha yüksək - 31,5 % təşkil edib. İlk üçlüyü isə 90 milyon 862,7 min manatla Nəsimi rayonu tamamlayır (+0,6 %).

Növbəti yerlərdə Yasamal (85 milyon 420,7 min manat, +12,7 %), Xətai (71 milyon 006,4 min manat, +17 %), Nizami (50 milyon 874,8 min manat, +19,4 %), Binəqədi (43 milyon 795,3 min manat, +10,8 %), Xəzər (33 milyon 272,9 min manat, +6,6 %), Qaradağ (24 milyon 868,6 min manat, +19,4 %) və Sabunçu (22 milyon 768,8 min manat, +21,5 %) rayonları qərarlaşıb.

Ən aşağı dövrüyyə göstəriciləri Suraxanı (14 milyon 730,3 min manat, -10,1 %) və Pirallahı (4 milyon 520,3 min manat, +24,6 %) rayonlarında qeydə alınıb.

Ümumilikdə, Bakı şəhərinin iaşə sektorunda dövrüyyənin 57 %-i hüquqi şəxslərin, 43 %-i isə fərdi sahibkarların payına düşüb. Hüquqi şəxslərin dövrüyyəsi ötən ilin eyni dövrünə nisbətən 11,3 % artaraq 496,7 milyon manat təşkil edib.

Ona cinayət işi açıldı - 70 minlik mənimləmə

“Gənclik” Könüllü Tələbə İdman Cəmiyyəti İctimai Birləşməsinin sabiq sədri, “Fəxri Bədən Tərbiyəsi və İdman İşçisi” Tofiq Xanəliyev barəsində cinayət işi başlanıb.

“Qafqazinfo” xəbər verir ki, T.Xanəliyev 70 min manatdan çox vəsaiti mənimləməkdə ittiham olunur. Sözügedən cəmiyyətin əsas məqsədi tələbə və gənclər arasında kütləvi bədən tərbiyəsi və idmanın inkişafına dəstək vermək olub. Təqsirləndirilən şəxs idman tədbirləri və yarışlar üçün ayrılmış pulları şəxsi mənafeyinə sərf edib.

O, Baş Prokuror yanında Korrupsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsi tərəfindən istintaqa cəlb edilib və barəsində Cinayət Məcəlləsinin 179.3.2-ci (mənimləmə-külli miqdarda ziyan vurmaqla törədildikdə) maddəsi ilə ittiham irəli sürülüb.

Mənimləmə cinayətində istintaq orqanının əsas məqsədi dəymiş ziyanın ödənilməsidir. Bu işlə bağlı da 70 min manatlıq ziyanın 40 mini ibtidai istintaq vaxtı ödətdirilib.

64 yaşlı sabiq sədr hazırda həbsdə deyil. Onun barəsində məhkəməyə qədər “polisın nəzarəti altına vermə” qətimkan tədbiri seçilib. Verilmiş ittihamın sanksiya həddində 10 ilə kimi həbs cəzası nəzərdə tutulur. Lakin ziyanın tam ödənilməsi yumşaldıcı hal hesab edilir.

Gəncə şəhərində 20 hektar ərazidə yerləşən “Grand Qafqaz Ticarət Kompleksi” (“Gəncə Bazar Store” MMC) banka olan kredit borcuna görə hərraca çıxarılır.

Gununessiz.info saytının yaydığı məlumata görə, bazanın sahibi - Gəncənin keçmiş icra başçısı Elmar Vəliyevin ailə

üzvləri “Xalq Bank”-dan götürülmüş 5 milyon manatlıq krediti qaytarmayıblar. Nəticədə məhkəmə kreditin əvəzinə bankın girov kimi qoyulmuş əmlakının hərraca çıxarılaraq satılması və borcun ödənilməsi barədə qərar çıxarıb.

Məlumata görə, 5 milyon manatlıq kreditin 3 milyon 800 min manatı hələ də ödənilməyib.

Bu günlərdə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının (AMEA) sabiq prezidenti Ramiz Mehdiyevin həyat yoldaşı Qalina Yuriyevna Mehdiyevanın sahibi olduğu “Fireland Vineyards” şərab zavodunun təmsilçiləri iddiaçı Elmar Səidovla məhkəmədə üz-üzə gəliblər. “Unikal”ın əldə etdiyi məlumata görə, proses Bakı Apelyasiya Məhkəməsinə keçirilib.

Məhkəmə çəkişməsindən belə aydın olub ki, iddiaçı Elmar Səidov Qalina Mehdiyevanın şərab zavodunda baş direktor olub. Elmar Səidov işdən çıxmaq haqqında ərizə yazıb, lakin Qalina Mehdiyeva onu işdən çıxarmaqdan imtina edib. Belə olduqda Elmar Səidov məhkəməyə müraciət edərək işdən azad olunması iddiası ilə çıxış edib. Məhkəmə iddiaçının xeyrinə qərar çıxarıb. Elmar Səidovun Qalina Mehdiyevanın zavodundakı baş direktor postundan uzaqlaşmasına israrla çalışmasının səbəbi bilinmir.

2007-ci ilin yanvarında dövlət qeydiyyatına alınan “Fireland Vineyards” MMC Azərbaycanın ən böyük şərab istehsalçılarından biridir. Fəaliyyətə başladığından 1 il sonra məlum olmuşdu ki, “Fireland Vineyards” MMC-nin 440 min 963 manat 20 qəpik vergi borcu var. Borca görə 2018-ci ildə Vergilər Nazirliyi yanında Bakı şəhəri Lokal Gəlirlər Departamenti zavodun baş direktoru Elmar Səidovun ölkədən getmək hüququnun müvəqqəti məhdudlaşdırılması barədə məhkəməyə ərizə təqdim etmişdi.

Bu xəbər zavodun illik gəlirini də təxmin etməyə imkan vermişdi. 1 ilə 440 min 963 manat 20 qəpik vergi borcu yaranan zavodun illik dövrüyyəsi təxminən 2,5 milyon manatdan artıq olmalıdır.

Məlumat üçün bildirək ki, “Fireland Vineyards” MMC xammal kimi əsasən Novxanı qəsəbəsində “Duzlu göl” adlandırılan ərazinin yaxınlığında yetişdirilən üzümədən istifadə edir. Həmin ərazidə Qalina Mehdiyevaya məxsus 113 hektar torpaq sahəsində

Azərbaycan şərablarının qiyməti müxtəlifdir: sadə masa şərabları 8-10 dollar, bir qədər keyfiyyətli butulkalar 50-100 dollar, “Premium” markalar isə həttə bir şüşəsi 8 min dollara qədər satıla bilər. Dövlətin 7 min 700 manatlıq dəstəyi Mehdiyevlərin sənaye miqyaslı şərab imperiyasında heç nəyi dəyişmir. Yeni yüz minlərlə butulka istehsal edən, milyonlarla gəlir əldə edən bir ailə dövlətin hektara 50 manat verdiyi kiçik

Mehdiyevin həyat yoldaşı məhkəmədə niyə uduzdu?

Qalina Yuriyevnanın sahibi olduğu “Fireland Vineyards” şərab zavodunun adı ətrafında bitməyən söz-söhbətlər...

üzümlüklər var. Zavodun xammal kimi bu bağın üzümlərindən istifadə etdiyi deyilir. Bu həmin ərazidir ki, Qalina Mehdiyeva dövlətdən hər hektara görə 50 manat subsidiya almışdı. İllər öncə məlum olmuşdu ki, Mehdiyevin oğlu da ehtəmin ərazidəki üzümlüklərinə görə dövlətdən 42 hektar üçün 2 min 100 manat subsidiya almaqdan çəkinməyib.

Mehdiyevlər belə bir kəmfürsətçiliyə 2017-ci ildə yol veriblər. O zaman Prezident Administrasiyasının rəhbəri Ramiz Mehdiyevin həyat yoldaşı Qalina Mehdiyeva və oğlu Teymur Mehdiyev Novxanıdakı üzüm bağlarına görə dövlətdən subsidiya almışdılar. Aydın olmuşdu ki, Qalina Mehdiyeva 113 hektarlıq üzüm bağı üçün 5 min 600 manat, oğlu isə 42 hektar üçün 2 min 100 manat subsidiyadan vaz keçməyib.

Əlbəttə ki, Mehdiyevlərə subsidiya olaraq ayrılan məbləğlər çox deyil, amma simvolik dəyəri ölçüyəgəlməzdir. Bu ailənin adı illərdir milyonluq varidatla, bahalı villalarla, iri bizneslərlə birgə hallanır. Məktəb, bağça, bank... Onların üzüm bağları da kiçik təsərrüfat deyil,

sənaye miqyasında fəaliyyət göstərən “Fireland Vineyards/Marand” şərab zavoduna xammal verən geniş təsərrüfatdır. Azərbaycan Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, Abşeronda üzüm məhsuldarlığı hektara təqribən 4 ton təşkil edir. Bu o deməkdir ki, Qalina Mehdiyevanın 113 hektarlıq bağı ildə təxminən 450 ton üzüm, oğlunun 42 hektarlıq sahəsi isə təxminən 160 ton məhsul verir. Ümumi məhsul təqribən 600 ton üzüm təşkil edir.

600 ton üzümün hər tonu şərabçılıqda təqribən 750-800 şüşə şəraba çevrilir. Bu, təxminən 400-450 min butulka şərab deməkdir. Dünya bazarında

subsidiyadan da imtina etmir. Ən acısı odur ki, həmin dövrdə Novxanı kəndində başqa torpaq sahiblərinin bu subsidiyanı ala bilmədiyi haqda məlumat dolaşırdı. Əgər sadə fermer bürokratik əngəllərdən dolayı subsidiya ala bilmirsə, amma Mehdiyevin ailəsi bundan faydalanırsa, prosesi ədalətli bölgü adlandırmaq olmaz.

Əslində dövlətin 5 min 600 manatlıq dəstəyi sənaye miqyaslı şərabçılıqda heç nəyi dəyişmir. Bu məbləğ yüz minlərlə şüşə şərabın fonunda bir damla su kimidir. Amma bu damla su (subsidiya) böyük və sərhədsiz iştahı ortaya qoyur...

□ **Elsən MƏMMƏDƏLİYEV,**
“Yeni Müsavat”

Elmar Vəliyevin Gəncədəki ticarət mərkəzi hərraca çıxarılır

Gəncənin keçmiş icra başçısının ailə üzvləri “Xalq Bank”-dan götürülmüş 5 milyon manatlıq krediti qaytarmayıblar

Bank bu vəsaitlə yanaşı, 99 min 996 manat faiz borcu, gecikmənin hər günü üçün illik 30 faiz dərəcə ilə hesablanan 250 min 589 manat cərimə olmaqla, ümumilikdə 4 milyon 182 min manat pulun ödənilməsi tələbi ilə məhkəməyə müraciət edib. Tələb edilir

ki, məhkəmə borcun girov qoyulmuş əmlakın satılması hesabına ödənilməsinə qərar versin.

Məhkəmə də bu tələblə razılaşır və ticarət kompleksinin hərraca çıxarılaraq satılmasına, əldə olunacaq vəsaitin bankın borcunun ödənilməsinə

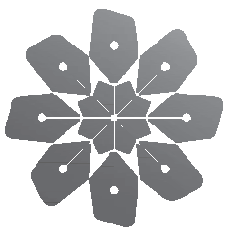
yönəldilməsinə qərar verib.

“AzPolitika”-ya daxil olan məlumatlara görə, kreditin uzun müddət ərzində ödənilməməsi təəccüb doğurur. Belə ki, məlumatlara görə, Vəliyevlər hər ay bazardakı obyektlərin icarəsindən 200 min manata qədər və

sait toplayıb. Lakin bu vəsait kreditin ödənilməsinə yönəldilməyib. Bundan əlavə, MMC-nin külli miqdarda vergi borcları da yaranıb. Bu səbəbdən Dövlət Vergi Xidməti də şirkət barəsində araşdırma başlatdı.

Qeyd edək ki, bazarda bütün ticarət yerləri icarəyə verilməyə deyil, kifayət qədər sayda obyekt fəaliyyət göstərir. Mənbələrin bildirdiyinə görə, ticarət mərkəzinin

hərraca çıxarılmasına qədər gətirib çıxaran problemlər MMC-nin idarə olunmasındakı ciddi qüsurlarla bağlıdır. Əgər hər ay toplanan vəsaitlər borcların ödənilməsinə və ticarət mərkəzinin inkişafına sərf olunsaydı, bu nəhəng bazar hərraca çıxarılmazdı...

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

İşğaldan azad olunmuş ərazilərə "Böyük Qayıdış"

2022-ci il avqustun 26-da Azərbaycan Ordusu Laçın şəhərini, Zabux və Sus kəndlərini nəzarətə götürərək Laçın rayonunun işğalına son qoyub. Prezident İlham Əliyevin 2023-cü il iyulun 31-də imzaladığı Sərəncama əsasən hər il avqustun 26-da Laçın şəhər günü qeyd olunur.

2023-cü il mayın 28-dən başlayaraq Laçın sakinləri öz doğma yurdlarına dönməyə başlayıblar. Laçın şəhəri 571 ailəyə qucaq açıb və 2091 laçınlı öz ev-eşiyinə qayıdıb. Köçürülən ailələrin şəhərdə vaxtilə yaşadıkları, işğala son qoyulduqdan sonra dövlətimizin başçısının göstərişi əsasında bərpa edilən və ya yenidən tikilən evlərdə məskunlaşması üçün bütün şərait yaradılıb.

Dövlət Proqramına əsasən, ötən il rayonun Sus kəndinə 59 ailə və 217 sakinin, Zabux kəndinə 217 ailə və 845 sakinin, Bəylik kəndinə 89 ailənin və 363 sakinin köçürülməsi təmin olunub. Ümumilikdə Laçın rayonunda 936 ailə, 3 min 516 nəfər sakinin daimi məskunlaşması təmin edilib.

Bu gün laçınlılar şəhər gününü doğma evlərində sonsuz qürur və sevinc hissi ilə bayram edirlər.

Məlumat üçün bildirik ki, böyük strateji əhəmiyyətə malik Laçın rayonu 1930-cu il avqustun 8-də təşkil edilib, mərkəzi Laçın şəhəridir. Keçmiş Abdallar kənd yaşayış məntəqəsinin adı 1923-cü ildə Laçın adlandırılıb və şəhər statusu alıb. Respublikamızın ən böyük rayonlarından biri olaraq yüksək strateji əhəmiyyətə malik Laçın rayonu 1 şəhər, 1 qəsəbə və 125 kənddən ibarət olub. 1992-ci il mayın 18-də Ermanistan Si-

lahlı Qüvvələri tərəfindən işğal olunaraq rayonun əhalisi etnik təmizləməyə məruz qalıb. İşğal nəticəsində 300-dən artıq hərbi və mülki şəxs həlak olub və itkin düşüb. 217 mədəniyyət, 101 təhsil, 142 səhiyyə müəssisəsi, 462 ticarət, 30 rabitə, 133 idarə və müəssisə, 5 musiqi məktəbi, 1 internat məktəbi, 1 orta texniki peşə məktəbi, 2 avtoneqliyyat və müxtəlif təyinatlı istehsal müəssisələri işğalçılar tərəfindən talan və məhv edilib. 54 dünya əhəmiyyətli, 200-dən çox yerli əhəmiyyətli tarixi abidə dağıdılıb.

Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərinə "Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramı"nın icrasına uyğun olaraq digər işğaldan azad olunan ərazilər kimi, Laçına da böyük köç karvanları həyata keçirilir.

"Bu gün inamla deyə bilərik ki, artıq Laçın özünün yeni dövrünə qədəm qoyub. Hazırda laçınlılar böyük coşqu ilə doğma dədə-baba yurdlarına qayıdırlar. Onların isti ocaqlarında rahat və təhlükəsiz yaşamaqları üçün hər cür şərait yaradılıb". Bu fikirləri "Yeni Müsavat"a **Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri, hüquq üzrə fəlsəfə doktoru Çingiz Qənizadə** deyib.

Ç.Qənizadə "Böyük Qayıdış" proqramı üzrə görülən işlərdən söhbət açaraq deyib

"Laçınım mənim..."

Hər il avqustun 26-da Laçın şəhər günü qeyd olunur

ki, bu layihə çərçivəsində dogma yurd yerlərinə - Laçın şəhərinə və Laçının Zabux və Sus kəndlərinə köçürülən sakinlərin də aktiv məşğulluq proqramları ilə əhatə olunması işləri davam edir: "İndiyədək Laçına 936 ailə, ümumilikdə 3516 nəfər köçürülüb. İlin sonuna qədər Laçın şəhərinə daha 40 ailə köçürüləcək. Hazırda Laçında yenidənqurma, tikinti-quruculuq işləri sürətlə davam etdirilir. Dünya ictimaiyyəti bu işləri heyranlıqla seyr edir. Prezident İlham Əliyev verdiyi bütün vədləri layiqincə yerinə yetirən liderdir. Xalqımız son 22 ildə bunun canlı şahididir. Genişmiqyaslı quruculuq işləri Laçını yenidən canlandırır. Laçında həyata keçirilən genişmiqyaslı quruculuq işləri yüksək zövq və keyfiyyətlə aparılır. Burada bərpa və quruculuq işləri istehsal müəssisələrinin yaradılması ilə pa-

raley şəkildə davam etdirilir. Yaxın illərdə Laçın rayonu beynəlxalq turizm mərkəzinə çevriləcək.

Laçının işğaldan azad edilməsi təkcə coğrafi bütövlüyün bərpası deyil, həm də xalqımızın milli iradəsinin qələbəsi idi. Bu gün Laçın Azərbaycanın ən müasir şəhərlərindən birinə çevrilməkdədir. Baş plan çərçivəsində "15 dəqiqəlik şəhər" konsepsiyası tətbiq olunmaqla həm ekoloji, həm də sosial baxımdan müasir həyat standartları yadrlılır. Yeni evlər, məktəblər, xəstəxanalar, turizm və mədəniyyət obyektləri ilə Laçın təkcə yerli sakinlər üçün deyil, həm də beynəlxalq qonaqlar üçün cazibə mərkəzinə çevrilir".

Milli Məclisin Laçından olan deputatı Rövşən Muradov bildirib ki, Laçın Azərbaycanın ən gözəl bölgələrindən biridir və hazırda yeni

inkşaf mərhələsinə qədəm qoyub: "Laçın hündür və alçaq dağlarla əhatə olunub, zəngin təbiəti var. Rayonumuz bu gün yeni inkşaf dövrünü yaşayır".

Deputat vurğulayıb ki, Laçında həyata keçirilən ən böyük layihələrdən biri beynəlxalq hava limanıdır: "Digər işğaldan azad edilmiş ərazilərdə də hava limanları var. Amma Laçındakı fərqlənir. Bu liman 1800 metr hündürlükdə inşa olunub və MDB məkanında ən yüksək dağlıq ərazidə tikilən aeroportdur. Uçuş zolağı, səmişin qəbul imkanları beynəlxalq standartlara tam uyğundur".

Rövşən Muradov gələcəkdə görülməsini istədiyi işlərdən də danışib. Onun sözlərinə görə, əsas məqsəd insanların məşğulluğunu təmin edəcək layihələrin həyata keçirilməsidir: "Laçında Qarabağ Universitetinin filialının açılması vacibdir.

Gənclər bura üz tutmalı, evlənilər məskunlaşmalıdırlar. Bu, rayonun inkşafını sürətləndirəcək. Bitki örtüyü zəngindir, gələcəkdə əczaçılıq fabriki tikilə bilər. Bundan başqa, Laçının su ehtiyatları və müalicəvi suları kurtort-sanatoriya istiqamətində inkşaf etdirilməlidir".

Onun sözlərinə görə, hazırda rayonda tikiş fabriki, səmaye parkları, ayaqqabı istehsalı müəssisəsi fəaliyyət göstərir və ümumilikdə 500-600 nəfər üçün iş yeri yaradılıb. Lakin deputat hesab edir ki, bu, kifayət deyil və daha çox sabit iş yerlərinə ehtiyac var.

Qeyd edək ki, "Böyük Qayıdış" prosesi çərçivəsində 2025-ci ilin I yarımilində işğaldan azad edilmiş rayonlarda 1241 yeni iş yeri yaradılıb.

"APA-Economics"-in Dövlət Statistika Komitəsinin hesabatı əsasında apardığı hesablamalara görə, bu göstəricinin həcmi əvvəlki ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 47.7% artıb. Belə ki, 2024-cü ilin I yarımilində işğaldan azad edilmiş rayonlarda 840 yeni iş yerləri yaradılmışdı.

Qeyd edək ki, hesabat dövründə ən çox yeni iş yeri Xankəndi və Laçında yaradılıb. Belə ki, cari ilin ilk 6 ayı ərzində Xankəndidə 385, Laçında isə 244 yeni iş yerləri yaradılıb.

Ümumilikdə isə hesabat dövründə azad edilmiş rayonlarda 104 yeni müəssisə və təşkilat, 1654 yeni fərdi sahibkarlıq subyekti dövlət qeydiyyatından keçib.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Cavanşir ABBASLI

Yayın sonuna kimi Urmiya tam quruya bilər Güneyli fəal: "Təəssüf ki, cənubi azərbaycanlıların bütün fədakarlıqlarına baxmayaraq..."

Iranın Ətraf Mühit Təşkilatının dəniz və bataqlıqlar üzrə direktor müavini Əhmədza Lahicanzadə bildirib ki, yayın sonuna kimi Urmiya gölü tamamilə quruya bilər.

"İyul, avqust və sentyabr aylarında buxarlanmanın intensivliyini və ölkə üzrə yüksək temperaturu nəzərə alsaq, buxarlanmanın bu intensivliyi və gölün səthində daxil olan suyun olmaması onu göstərir ki, biz çox güman ki, bu yayın sonuna kimi Urmu gölünün tamamilə qurumasının şahidi olacağıq", - o deyib.

Modern.az-a danışan **güneyli fəal, beynəlxalq münasibətlər üzrə doktorant Məhsə Mehdi** bildirib ki,

yerli əhali Urmiyaya göl yox, derya deyir və onlar üçün bura çox önəmlidir: "Mən Urmiya deryasına 15-20 dəqiqəlik məsafədə böyümüşəm. Deryanın quruması psixologiyamızı dərinədən sarsıdan acı yaradır. Həqiqətən, bütün keçmişimiz, uşaqlığımız derya ilə iç-içədir. Onun yox olmasına, illərdir ölüm halında olmasına, Tehran hakimiyyətinin zaman öldürərək vəziyyəti düzəltmək üçün nəse etmədiyinə şahidlik edirik. Sağlamlıq, iqlim məsələləri bir yana, burada sosiopsixoloji təsir də var. Torpağımızdan deryamızı oğurlayıblar, onu öldürüblər. Nəsillər boyu bu bizə təsir edəcək. Haki-

miyyət Urmiya deryasını qəsdən qurutdu. Bu, Cənubi Azərbaycana qarşı illər öncədən planlaşdırılan cinayət idi. Bunu da unutmayaq ki, Urmiya deryası ilə əlaqədar mədəni etirazlarda bəlkə minlərlə insan saxlanılaraq mühakimə edilib. Bir çoxu buna görə ölkədən çıxmaq məcburiyyətində qalıb, bəziləri işdən çıxıb. Cənubi azərbaycanlılar bu məsələdə tək qalsalar da, deryaları üçün böyük mübarizə apardılar. Tehran hakimiyyəti sanki o ərazilər bunların dədələrinə qalan torpağıymış kimi istədikləri kimi davrandı. Etiraz edənlərin də həyatına zərər vurdular".

M.Mehdili vurğulayıb ki, Urmiya gölünün quruma təhlükəsi 2010-cu ildən bəri özünü ciddi şəkildə göstərir-

di: "İndi də mən gedib oranı yaxından görə bilmirəm. 13-14 ildir ora getməmişəm. Amma bəli, təəssüf ki, göl quruyur. Bu ekosistmə, iqlimə pis təsir edəcək. O bölgələr bağ-bağatı ilə məşhurdur. Mənim ata-babalarının düz deryanın yanında tarlaları vardı. Hamısı illərlə qurumaq üzrədir, indi tamamilə quruyacaq. Böyük əhali kö-

çü olacaq. Cənubi Azərbaycanın çox böyük bir hissəsini göl etdilər. Bunun ciddi geopolitik və geostratejik təsirləri olacaq. Tehran hakimiyyəti bunu bilərək etdi. Oranı nüfusu boşalmış ölü bölgə etmək istədilər. Təəssüf ki, cənubi azərbaycanlıların bütün fədakarlıqlarına baxmayaraq biz bu prosese şahidlik edirik".

Azərbaycanda büdcə vəsaitlərinin xərclənməsi, dövlətə məxsus qurumlarda maliyyə-büdcə prosesi sahəsindəki çox ciddi problemlər uzun illərdir davam edir. Hesablama Palatası, Maliyyə Nazirliyi tərəfindən fəaliyyəti yoxlanan elə bir qurum yoxdur ki, onda dövlət vəsaitinin mənimlənməsi, səmərəsiz xərclənmə aşkarlanmasın. Son illərdə korrupsiya ittihamı ilə aparılan məmur həbslərinin istintaqı bu sahədə çox dəhşətli faktların aşkarlanmasına səbəb olub. Yüz milyonlarla manat dövlət vəsaitləri məmurlar tərəfindən açıq-aşkar təyinatından yayınır, mənimlənilir.

Avqustun 25-də Prezident İlham Əliyevin imzaladığı fərman büdcə vəsaitlərinin oğurlanmasına qarşı effektiv nəzarət mexanizminin yaradılmasını nəzərdə tutur. "Dövlət maliyyəsinin səmərəli idarə edilməsinin təşkili ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında" fərman Azərbaycanı fiskal siyasətin təkmilləşdirilməsini, dövlət maliyyəsi, mühasibat uçotu, dövlət xəzinədarlığı və dövlət maliyyə nəzarəti sahəsində islahatlar aparılmasını, dövlət büdcəsi gəlirlərinin formalaşma mənbələrinin təkmilləşdirilməsini, dövlət büdcəsi xərclərinin optimallaşdırılmasını, habelə rəqəmsal texnologiyalar və innovasiyalar tətbiq edilməklə səmərəli icra və nəzarət mexanizminin yaradılmasını təmin etmək məqsədilə imzalanıb.

Sənədə əsasən Maliyyə Nazirliyinin fəaliyyət istiqamətlərinə aid sahələrin, o cümlədən büdcə, vergi, gömrük, dövlət rüsumu, dövlət mülkiyyətində olan və paylarının (səhmlərinin) nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslər və dövlət adından yaradılan publik hüquqi şəxslər üzrə dividendlərin və digər büdcə daxilolmalarının, habelə audit, mühasibat uçotu (o cümlədən dövlət maliyyə və qeyri-maliyyə aktivlərinin uçotu), dövlət maliyyə nəzarəti, dövlət xəzinədarlığı, dövlət borcu sahələrinin və maliyyə öhdəliklərinin səmərəli idarə edilməsi məqsədilə "Rəqəmsal dövlət maliyyəsi" informasiya sistemi yaradılacaq.

Nazirlər Kabineti Maliyyə Nazirliyinin təklifləri əsasında dövlət orqanlarının (qurumlarının), dövlət büdcəsindən maliyyə vəsaiti alan dövlət mülkiyyətində olan və paylarının (səhmlərinin) nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslərin, dövlət adından yaradılan publik hüquqi şəxslərin və digər təşkilatların maliyyə sənədlərinin elektron qaydada mübadiləsinin təmin edilməsi üçün üç ay müddətində zəruri tədbirlər görəcək.

Maliyyə Nazirliyi dövlət mülkiyyətində olan və paylarının (səhmlərinin) nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan

hüquqi şəxslərin və publik hüquqi şəxslərin illik və ortamüddətli dövr üzrə büdcə layihələrinin və proqnozlarının, habelə gəlir və xərc smetalarının icra vəziyyətinin monitorinqi və icra göstəricilərinin təhlili qaydalarının layihəsini; dövlət mülkiyyətində olan və paylarının (səhmlərinin) nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslərin və publik hüquqi şəxslərin xalis mənfəətinin bölüşdürülməsi və dividend siyasətinin ümumi para-

subsidiya və subvensiyaların dövlət xəzinədarlığı vasitəsilə ünvanlı icra edilməsi və onların bütün bank hesablarına Maliyyə Nazirliyi yanında Dövlət Xəzinədarlıq Agentliyi tərəfindən müşahidə mexanizmi yaradılacaq.

Maliyyə Nazirliyi dövlət vəsaiti hesabına həyata keçirilən dövlət investisiya layihələrinin və digər infrastruktur layihələrinin maliyyə ekspertizasının aparılmasını təmin edəcək; dövlət vəsaiti hesabına mal,

mühafizəsi və digər sahələr üzrə dövlət vəsaiti hesabına maliyyələşdirilən xərclərə dair normativlərin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı aidiyyəti dövlət orqanlarının (qurumlarının) iştirakı ilə tədbirlər görəcək.

Göründüyü kimi, fərman dövlət maliyyə nəzarəti mexanizmlərinin təkmilləşdirilməsini, yeni mexanizmlərin tətbiqini nəzərdə tutur. Bu sahələrdə Maliyyə Nazirliyinə əlavə və kifayət qədər geniş nəzarət səlahiyyətləri

etdiyi sahələrin əhatə dairəsi kifayət qədər genişləndirilib - yeni burada söhbət yalnız proseslərin rəqəmsallaşdırılmasından getmir, eyni zamanda gömrük, dövlət rüsumu, dövlət mülkiyyətində olan, nəzarət səhm paketi dövlətdə olan müəssisələrdə, dövlət adından yaradılan publik hüquqi şəxslərdə də nəzarət və planlama bu nazirliyin səlahiyyətinə keçir. Fərmanda ən maraqlı məqamlardan biri də dövlət satınalmalarında

Bu, düşünürəm ki, karbohidrogen gəlirlərinin azalması dövrünə hazırlığın ən mühüm tərkib hissəsidir".

Ekspertə görə, çox geniş və strateji səlahiyyətlərin əldə olunması münasibətilə Maliyyə Nazirliyini təbrik etmək olar: "Bu qədər ciddi istiqamətləri əhatə edən siyasətə nail olmaq uğur sayıla bilər. Amma düşünürəm ki, fərmanda ictimai vəsaitlərin idarə olunması sahəsində rəqəmsal pulun tətbiqi məsələsi də

Büdcə oğrularına qarşı yeni sistem

"Rəqəmsal dövlət maliyyəsi" informasiya sistemi necə işləyəcək?

metrlərini; dövlət vəsaitindən istifadə üzrə maliyyə qaydalarının pozulması və bu vəsaitdən təyinatı üzrə istifadə edilməməsi hallarına görə məsuliyyətin təkmilləşdirilməsini; dövlət mülkiyyətində olan və paylarının (səhmlərinin) nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslərin və dövlət adından yaradılan publik hüquqi şəxslərin illik və ortamüddətli büdcə layihələrinin və proqnozlarının, habelə illik gəlir və xərclər smetalarının icra vəziyyətinin monitorinqini həyata keçirəcək, icra göstəricilərini təhlil edərək nəticələri barədə rübdə bir dəfə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat verəcək.

Bundan əlavə, dövlət orqanlarına (qurumlarına), dövlət mülkiyyətində olan və paylarının (səhmlərinin) nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslərə, dövlət adından yaradılan publik hüquqi şəxslərə və dövlət büdcəsindən maliyyə vəsaiti alan digər təşkilatlara dövlət büdcəsindən ayrılan vəsaitin istifadəsinin, büdcə ssu-dalarının, dövlət sifarişləri ilə həyata keçirilən layihələrin,

iş və xidmətlərin satın alınmasının elektron müqavilələr əsasında həyata keçirilməsini təmin və bu müqavilələrin elektron qaydada bağlanılmasını təşkil edəcək; büdcədən kənar dövlət fondlarının, dövlət mülkiyyətində olan və paylarının (səhmlərinin) nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslərin və dövlət adından yaradılan publik hüquqi şəxslərin və dövlət adından yaradılan publik hüquqi şəxslərin vəsaitlərinin təyinatı üzrə, məqsədli və səmərəli xərclənməsi üzərində dövlət maliyyə nəzarətini həyata keçirəcək; dövlət orqanlarının (qurumlarının), dövlət mülkiyyətində olan və paylarının (səhmlərinin) nəzarət zərfi dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslərin, dövlət adından yaradılan publik hüquqi şəxslərin və dövlət adından yaradılan publik hüquqi şəxslərin vəsaitlərinin təyinatı üzrə, məqsədli və səmərəli xərclənməsi üzərində dövlət maliyyə nəzarətini həyata keçirəcək; ümumi dövlət xidmətləri, təhsil, səhiyyə, mədəniyyət, idman, nəqliyyat, rabitə, mənzil-kommunal təsərrüfatı, ətraf mühitin

verilir. Bu tədbirlər Azərbaycanda büdcə xərcləmələrinin dəyişməsi, bu istiqamətdə səmərəliliyin artırılması, həmçinin təbii ki, əhatəliliyin təmin edilməsi ilə bağlı layihələr üzərində işləyirdi. Bu fərman onu göstərir ki, Maliyyə Nazirliyi kifayət qədər ciddi şəkildə administراسiya, hökumət qarşısında öz mövqeyini əsaslandırmaqla bərabər, burada çox ciddi məqamlar əksini tapıb: Maliyyə Nazirliyinin nəzarət

Sualları cavablandıran iqtisadçı-ekspert Rəşad Həsənovun "Yeni Müsavat"a dediyinə görə, Prezidentin imzaladığı fərman Maliyyə Nazirliyində menecmentin dəyişməsi, fərqli, daha konservativ idarəedici rəhbərliyə gətirilməsi fonunda gözlənilən idi: "Yeni rəhbərlik artıq bir müddətdir ki, dövlət maliyyəsinə nəzarətin təkmilləşdirilməsi, bu istiqamətdə səmərəliliyin artırılması, həmçinin təbii ki, əhatəliliyin təmin edilməsi ilə bağlı layihələr üzərində işləyirdi. Bu fərman onu göstərir ki, Maliyyə Nazirliyi kifayət qədər ciddi şəkildə administراسiya, hökumət qarşısında öz mövqeyini əsaslandırmaqla bərabər, burada çox ciddi məqamlar əksini tapıb: Maliyyə Nazirliyinin nəzarət

şəffaflığın təmin edilməsi üçün müqavilələrin rəqəmsallaşdırılmasıdır. Bundan başqa, dövlət qurumlarının, dövlətə məxsus publik hüquqi şəxslərin bank hesablarına xəzinədarlıq tərəfindən nəzarətin, real vaxt rejimində müşahidələrin təşkil olunması nəzərdə tutulur. Bunlar kifayət qədər aktual məsələlərdir.

Eyni zamanda aydın olur ki, hökumət bu layihəni ictimai vəsaitlərin daha səmərəli idarə edilməsi, ən azından növbəti müddətlərdə artan xərclərin qarşısının alınması məqsədilə bir konsolidasiya aləti kimi də görməkdədir. O baxımdan da Maliyyə Nazirliyinə verilən tapşırıqlardan biri də büdcədən maliyyə alan, ictimai vəsaitləri idarə edən qurumlarda ştat heyətinin araşdırılması, ştat vahidlərinin optimallaşdırılması üçün təkliflərin hazırlanması mühüm yenilikdir. Bu, onu göstərir ki, bütövlükdə bu layihənin məqsədi dövlət büdcəsindən ayrılan vəsaitlərin növbəti dövrlərdə həcmnin izlənilməsi, artım istiqamətli dəyişikliklərin çox ciddi analiz olunaraq qəbul edilməsidir.

qoyulsaydı, daha yüksək nəticələr əldə etmək olardı. Rəqəmsal pulun izlənməsi, ona nəzarətin təmin olunması sahəsində dəqiq və asan mexanizmlərin yaradılması daha asandır. Bu proses bütövlükdə götürəndə, ola bilsin ki, büdcə xərclərinin səviyyəsinin optimallaşması, hətta qısamüddətli dövrdə xərclərin azalması ilə bağlı da müsbət nəticəyə gətirib çıxarsın. Doğrudur, bu prosesin sosial-iqtisadi nəticələri də olacaq və dövlət bu nəticələrin əhaliyə təsirlərini hesablaşmaqla onları yüngülləşdirmək üçün də tədbirlər görməlidir. Əks halda, proses mənfi fəsadlar da yarada bilər. Bütün bunlarla bərabər, düşünürəm ki, Fərmanda nəzərdə tutulan tədbirlərin tam və effektiv icrası baş tutarsa, ictimai vəsaitlərin xərclənməsi sahəsində şəffaflığın təmin olunması, korrupsiya hallarının azaldılması, eyni zamanda kənar nəzarətin tətbiqi baxımından ciddi məlumat bazasının formalaşdırılması istiqamətində böyük nəticələr əldə etmək olar. Xüsusilə Hesablama Palatasının nəzarət funksiyasının daha səmərəli icrası üçün zəruri olan məlumat bazasının yaradılması ölkədə kənar maliyyə nəzarətinin daha da təkmilləşməsinə gətirib çıxara bilər. Fərmanın icrası ilə bağlı mümkün fəsadlar geniş səlahiyyətlərin əldə olunması ilə arzuolunmayan diqtəedici idarəetmə modellərinin meydana çıxması, bürokratik təsirlərin artması, qərarqəbilmə gecikmələrin yaranmasıdır. Bu fəsadlar nəticəsində dövlət investisiya layihələrinin icrasında problemlər formalaşsa bilər, buna görə də düşünürəm ki, hökumət bu ehtimalları nəzərə alaraq, onların reallaşmaması üçün tədbirləri əvvəlcədən hazırlamalıdır".

□ Dünya SAKİT, "Yeni Müsavat"

Bakıda taksi sürücüsü ilə sərnişin arasında maraqlı mübahisə yaşanıb. Səbəb isə adi görünсə də, müzakirələrə yol açacaq qədər aktualdır - kondisioner.

Hadisə “ekonom” tarifli taksi sifariş zamanı qeyd alınıb. Sosial şəbəkələrdə yayılan görüntülərə görə, avtomobilə əyləşən xanım sərnişin isti havaya dözmə bilmədiyini deyərək sürücüdən kondisioneri işə salmasını tələb edib. Lakin sürücü buna razı olmayıb və bildirib ki, kondisioner xidməti yalnız “komfort” tarifində mümkündür.

Taksidə kondisioner davası - kim haqlıdır?

Ekspert: “Bu məsələdə birmənalı olaraq sərnişin haqlıdır, ona görə ki...”

Paylaşılan video ictimaiyyət arasında geniş rezonans doğurub. İstifadəçilərin bir hissəsi sərnişini müdafiə edərək bildirir ki, istər “ekonom”, istərsə də “komfort” tarifində olsun, hər bir taksidə minimum rahatlıq, yeni kondisioner təmin edilməlidir.

Digərləri isə sürücünün haqlı hesab edirlər: “Əgər sərnişin daha komfortlu şərait istəyirsə, deməli, uyğun tarif seçməlidir. Ekonom məşinlarda əlavə xidmətlərin olmaması normaldır”.

Üçüncü qrup isə məsələnin nə sərnişinin, nə də sürücünün tam günahı olmadığını düşünür. Onların fikrincə, əsas problem taksi şirkətlərinin xidmət şərtlərinin qeyri-müəyyənliyi və bu barədə sərnişinlərin əvvəlcədən məlumatlandırılmamasıdır.

Bəs məsələnin hüquqi tərəf necədir? Ekspertlərin sözlərinə görə, taksi xidmətində “kondisioner” məsələsi qanunvericiliklə tənzimlənir. Yeni sürücü kondisioneri yandırmaqdan imtina etdikdə onu cərimələmək və ya məcbur etmək üçün hüquqi əsas yoxdur. Burada yalnız şirkətin daxili qaydaları rol oynayır. Əgər şirkət “ekonom” tarifində kondisioneri məcburi xidmət kimi göstərməyib, sürücü də özünü haqlı sayı bilər. Qeyd edək ki, məsələnin dəqiq izahı üçün Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2024-cü il 27 mart tarixli 183 nömrəli Qərarına baxmaq kifayətdir. Müntəzəm sərnişin daşımalarında istifadə olunan avtonəqliyyat

vasitələrinin texniki göstəricilərinə dair tələblərin 2.1-ci bəndində qeyd olunur: “Müntəzəm sərnişin daşımalarında istifadə olunan avtonəqliyyat vasitələrinin salonu isitmə və sərinləşdirmə funksiyalı tam havalandırma sistemi ilə təchiz edilməlidir”.

Maraqlıdır ki, hadisə ek-səriyyətin gündəlik qarşılaşdığı “xırda, amma prinsipial” problemlərdən biridir. Müzakirələr də göstərir ki, həm sürücünün, həm də sərnişinin arqumentləri var. Amma əsas sual hələ də açıq qalır: taksidə kondisioner mütləq xidmət sayılmalıdır, yoxsa seçim imkanı olaraq qalmalıdır?

Mövzu ilə bağlı nəqliyyat eksperti Eldəniz Cəfərov “Yeni Müsavat”a danışdı. Ekspert qeyd edib ki, bu məsələdə birmənalı olaraq sərnişin haqlıdır: “Əvvəla qeyd edim ki, istər ictimai nəqliyyatda, istərsə də taksidə sürücü, yeni daşıyıcı tərəf sərnişini komfortlu, təhlükəsiz və keyfiyyətli şəkildə daşımağı təmin etməlidir. Bu baxımdan, taksinin “ekonom” və ya “standart” sinif olması heç bir fərq yaratmır. Çünki sürücülər fəaliyyətə başlamazdan öncə daşıyıcı şirkət qarşısında öhdəlik götürürlər ki, sərnişinləri təhlükəsiz və komfortlu şəkildə daşıyaçaqlar. Bu səbəbdən də sözügedən məsələdə birmənalı olaraq sərnişin haqlıdır.

Lakin qeyd edilməlidir ki, sərnişin hər zaman tam haqlı olmaya bilər. Sürücülərin də hüquqları mövcuddur və onlar da qanunla qorunmalıdır. Necə ki, sürücülərin öhdəlikləri var, eyni zamanda onların

hüquqları da tanınmalıdır. Amma konkret bu məsələdə, kondisionerin işlədilməsi ilə bağlı mübahisədə sərnişin tamamilə haqlıdır.

Bəs niyə hələ də belə hallar yaşanır? Daşıma xidməti elə bir sahədir ki, burada sərnişinlə sürücü arasında bir-bəşə ünsiyyət olur. İnsan faktoru olduğuna görə müəyyən anlaşmazlıqlar zaman-zaman ortaya çıxır. Ola bilər ki, sürücünün imtinası məlumat-sızlıqdan irəli gəlmiş olsun. Yeni bəzən sürücülər yanlış məlumat alırlar ki, guya “ekonom” sinifdə kondisionerin işlədilməsi vacib deyil. Bu, tamamilə səhvdir. Qanunvericiliyə görə, istənilən daşıyıcı şirkət yayda avtomobildə soyutma, qışda isə istilik sisteminin işləməsinə təmin etməlidir. Bu, rəsmi qaydalarda da açıq şəkildə göstərilir”.

Eldəniz Cəfərov vurğulayıb ki, burada əsas məsuliyyət daşıyıcı şirkətlərin üzərinə düşür: “Maarifləndirici və məlumatlandırıcı işləri də məhz onlar həyata keçirməlidirlər. Qanunvericiliyə əsasən, taksi fəaliyyətində yaranan hər hansı nöqsana görə cavabdeh tərəf birbaşa daşıyıcı şirkətdir. Əgər sürücü icazəsiz fəaliyyət göstərsə, yaxud qeydiyyatda bir avtomobil olduğu halda başqa avtomobillə xidmət göstərsə, bütün hallarda cavabdehlik şirkətlərin üzərinə düşür. Bununla yanaşı, tənzimləyici qurum daşıyıcılar üzərində nəzarəti həyata keçirir ki, onlar qaydaları pozmasınlar.

Ümumiyyətlə, taksi fəaliyyəti ilə məşğul olmaq istəyən şəxslər əvvəlcə müvafiq qurumlarda xüsusi kurslar-

dan keçirlər. Daha sonra imtahan verirlər. Bu imtahanlar yalnız yol hərəkəti qaydalarını yox, həm də etik davranış, sərnişinlə ünsiyyət, xidmət standartları kimi məsələləri əhatə edir. Bu qaydalar hər bir sürücü tərəfindən öyrənilməli və icra olunmalıdır”.

Azərbaycan Yerüstü Nəqliyyat Agentliyi (AYNA) Bizim.media-nın sorğusunu belə cavablayıb: “Sərnişinlərdən taksi sahəsində qarşılaşdıqları müxtəlif problemlərlə bağlı həm taksi sifariş operatoruna, həm də AYNA-nın sosial şəbəkə hesabları üzərindən, eləcə də “141” Çağrı Mərkəzinə müraciət etmələri və nəqliyyat vasitəsinin dövlət qeydiyyat nişanı barədə məlumatları təqdim etmələri xahiş olunur.

Sifariş edilən və ünvana gələn taksilərin fərqli olması ilə qarşılaşan vətəndaşlara sifarişdən imtina etmələri, eyni zamanda həm bu halda, həm də taksi sürücülərinin davranışı, kondisionerdən istifadə edilməməsi və s. hadisə haqqında AYNA-ya məlumat vermələri xahiş olunur.

Taksi vasitəsilə sərnişin daşımalarında xidmət keyfiyyəti ilə bağlı sərnişinlərdən daxil olan müraciətlər AYNA tərəfindən araşdırılacaq və taksi sifariş operatorları ilə proqram təminatının verdiyi üstünlüklərdən istifadə edilərək neqativ halların qarşısının alınması üçün tədbir görülməkdir. Qanunvericiliyin tələblərini yerinə yetirməyən sürücülərin icazələri ləğv ediləcəkdir”.

✉ **Xalidə GƏRAY,**
“Yeni Müsavat”

Qubada təcili yardım maşınında doğuş

Quba-Xinalıq yolunun Qəçrəş kəndindən keçən hissəsində maraqlı hadisə baş verib.

Bizim.Media-nın yerli bürosu xəbər verir ki, Qalayxudat kənd sakini, 32 yaşlı Rahidə Şakir qızı Hacıyeva təcili yardım avtomobilində qız övladı dünyaya gətirib.

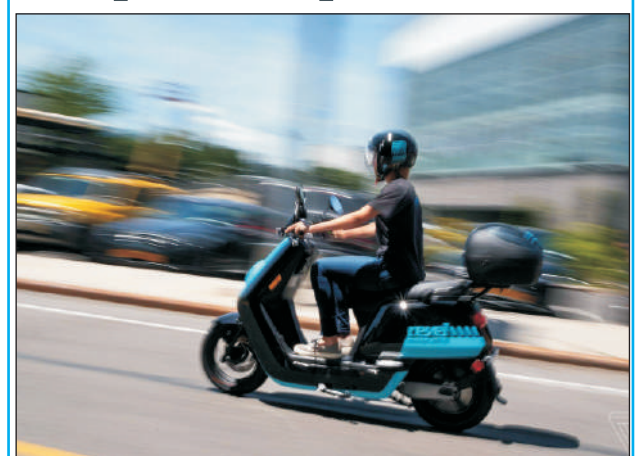
Belə ki, Quba Təcili Tibbi Yardım Şöbəsinin Xinalıq filialına doğuş sancılarının başlaması barədə məlumat daxil olub. Tibb heyəti dərhal yaxınlıqdakı Qalayxudat kəndinə yollanıb. Ana Quba Regional Perinatal Mərkəzinə aparılarkən, doğuş elə yolda - təcili yardım maşınında baş verib.

Hadisə ilə bağlı açıqlama verən Xinalıq Təcili Tibbi Yardım filialının feldşeri Məcnun Süleymanov bildirib ki, 40 illik təcrübəsində ilk dəfə belə bir vəziyyətlə qarşılaşıb: “Biz ananı operativ şəkildə xəstəxanaya çatdırmağa çalışırdıq, lakin doğuş maşında başladı və körpə elə orada dünyaya gəldi”.

Respublika Təcili Tibbi Yardım Stansiyasının mətbuat katibi Nəzrin Adıgözelzadə də faktı təsdiqləyərək bildirib ki, həm Xinalıq, həm də Quba Təcili Tibbi Yardım stansiyalarının tibb heyəti doğuşun problemsiz başa çatmasını təmin edib: “Doğuş artıq başlamışdı və ananı digər təcili yardım avtomobilinə yerləşdirmək mümkün olmadı. Tibb heyəti yüksək peşəkarlıqla müdaxilə edərək körpənin sağlam şəkildə dünyaya gəlməsini təmin etdi”.

Məlumatla görə, Rahidə Hacıyevanın dünyaya gətirdiyi körpənin çəkisi 2 kiloqram 800 qramdır. Hazırda ana və uşağın vəziyyəti qənaətbəxşdir və onlar Quba Regional Perinatal Mərkəzində həkim nəzarətindədirlər.

DYP-dən çağırış: “Azyaşlı uşaqların moped...”

“Təəssüf ki, dəfələrlə edilən xəbərdarlıqlara və aparılan profilaktik tədbirlərə baxmayaraq, bəzi moped və motosiklet sürücüləri hələ də yollarda məsuliyyətsiz və təhlükəli davranışlardan əl çəkmirlər. Bu cür qayda pozuntuları yalnız həmin sürücülərin deyil, həm də digər hərəkət iştirakçıların həyat və sağlamlığı üçün ciddi təhlükə yaradır”.

Bu barədə Baş Dövlət Yol Polisi İdarəsi (BDYPİ) məlumat yayıb.

“Son zamanlar azyaşlı uşaqların moped və motosikletləri əyləncə məqsədilə ümumi istifadədə olan yollarda idarə etməsi hallarına rast gəlinir. Bu, həm yol hərəkəti qaydalarının kobud şəkildə pozulması, həm də onların sağlamlığı və həyatının birbaşa təhlükə altına düşməsi deməkdir. Unudulmamalıdır ki, nəqliyyat vasitəsinə idarə etmək xüsusi bilik, bacarıq və məsuliyyət tələb edir və uşaqların belə hərəkətlərə yol verməsi qanunla qadağandır.

Baş Dövlət Yol Polisi İdarəsi bir daha bütün valideynlərə müraciət edərək övladlarının bu kimi təhlükəli hərəkətlərinə laqeyd qalmamağa, onlara ciddi nəzarət etməyə çağırır”, - deyər məlumatda qeyd olunur.

ÜS AVAT

Son səhifə

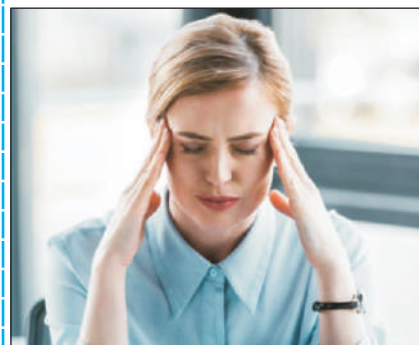
N 151 (8761) 27 avqust 2025

AVQUST

Bunları bilirsinizmi?

- İnsan beyninin 80%-i sudur.
- Amerikada hər saatda 40 adam xərcəngdən həyatını itirir.
- İrəli doğru bir addım atıldığında, insan bədənindəki 54 əzələ çalışır.
- İnsan beyninin ortalama ağırlığı 1.3 kq-dır.
- Birinin özünü xatırlamaq üçün beynin sağ tərəfi istifadə edilir.
- Yetkin bir insan gündə ortalama olaraq 23 min dəfə nəfəs alır.
- Qaşları yuxarı qaldırmaq üçün 30 əzələni hərəkətə keçirmək lazımdır.
- Kişilər qadınlara görə on qat daha çox rəng kuru olurlar.
- Uşaqlar baharda daha çox böyüyür.
- Ortalama bir birə öz böyüklüyünün 150 qatı yüksəkliyə tullana bilər.
- İnsanlar bədənələrində 300 ədəd sümükə doğulurlar, amma yetkin olduqlarında bu ədəd 206-ya düşür.
- Hər dörd amerikalıdan biri mütləq televiziyada görünür.
- Kəpənekler ayaqlarıyla dad alır.
- Sarıların əsmərlərə görə daha çox saç var.
- İllərə görə ortalama alındığında, hər il eşşəklər tərəfindən öldürülən insan sayı təyyarə qəzalarında ölənlərin sayından daha çoxdur.
- Qadınlar kişilərə nisbətən iki dəfə çox göz qırpır.
- İnsan bədənindəki ən güclü əzələ dildir.
- Gözləri açıq saxlayaraq asqırmaq qeyri-mümkündür.
- İnsanlar beyinlərinin yalnız 10%-ni istifadə edirlər.
- Fillər tullana bilməyən tək məməlidir.
- Elektrikli kürsü bir stomatoloq tərəfindən icad edililib.
- Bir qarışqanın qoxu hiss etmə qabiliyyəti ən azı bir itinki qədər inkişaf edib.

Baş ağrıalarının gizli səbəbi açıqlandı

“Əgər mütləq olaraq küt və zoqquldayan baş ağrılarından əziyyət çəkirsinizsə, bu, təkcə yorğunluq və ya miqrənlə bağlı olmayabilir”.

Oxu.Az xəbər verir ki, rusiyalı ortodont İrina Didenko “Gaze-

ta.ru”ya müsahibəsində baş ağrıalarının daha az nəzərəçarpan səbəblərindən danışır.

Onun sözlərinə görə, gərgin baş ağrıalarının qiymətləndirilməmiş səbəblərindən biri dişləmə pozuntusu nəticəsində yaranan çeynəmə əzələlərinin hipertonusu ola bilər.

“Oklyuziya (üst və alt diş cərgələrinin bir-birinə uyğun gəlməsi - red.) pozulduqda diş-çənə sistemində yük qeyri-bərabər paylanır. Bu isə çeynəmə əzələlərinin həddindən artıq gərginliyinə, nəticədə onların xroniki spazmına və baş ağrılarına səbəb ola bilər”, - deyir Didenko bildirir.

Mütəxəssisin fikrinə, uzunmüddətli hipertonus zamanı əzələlər daimi narahatlıq mənbəyinə çevrilir. Pasiyentlər çox vaxt gigah və ya başın arxa hissəsində sıxıcı ağrılardan, başda ağırlıqdan və istirahətdən sonra belə keçməyən yorğunluqdan şikayətlənirlər.

Dişləmə pozuntusunun əlamətləri bəzən gizli ola bilər:

- diş minasının sürətli aşınması,
- çənə oynaqlarında tiqqlı və ya xırtılı,
- çeynəmədə çətinlik,
- üz və boyun nahiyyəsində tez-tez ağrılar.

Çox vaxt xəstələr uzun danışdıqdan və ya yemək yedikdən sonra çənələrində “yorğunluq” hiss edirlər.

Dişləmə pozuntusu bruxizm də səbəb ola bilər. Bruksizm - dişlərin qeyri-ixtiyari sıxılması və ya sürülməsi (əsasən yuxu zamanı) deməkdir. Bu hal səhərlər baş ağrısı, yorğunluq və enerji çatışmazlığı ilə müşayiət oluna bilər. Uzun müddətdə isə dişlərin zədələnməsinə, çatların yaranmasına və diş minasında həssaslığın artmasına səbəb olur.

Həkimin sözlərinə görə, bu problemi ortodontik müalicə ilə həll etmək olar - məsələn, breketlərlə və ya daha müasir elaynerlərlə. Elaynerlər müalicə zamanı çeynəmə əzələlərində gərginliyi azaldır, dişlərin aşınmasının qarşısını alır və estetik baxımdan da üstünlük təşkil edir.

“Bir çox pasiyentlər təəccüblənirlər ki, dişləmənin düzəldilməsindən sonra yalnız gülümsəmələri yaxşılaşmış, həm də baş ağrıları keçir, yuxuları və ümumi vəziyyətləri normallaşır. Bu, təəccüblü deyil, çünki orqanizmin vahid bir sistemdir və dişləmə burada mühüm rol oynayır”, - deyir İrina Didenko əlavə edib.

Mütəxəssis vurğulayıb ki, mütləq baş ağrıları, dişlərin sürülməsi, səhərlər yorğun oyanma və ya çənə nahiyyəsində ağrı hallarında ortodont həkiminə müraciət etmək vacibdir.

“Düzgün diaqnostika və kompleks müalicə yanaşması yalnız simptomları yox, problemin səbəbini də aradan qaldırmağa kömək edir”, - deyir Didenko bildirir.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Çində donuzun ağciyəri insana köçürülüb

Çin alimləri ilk dəfə olaraq donuzun ağciyərini kliniki ölüm vəziyyətində olan xəstəyə köçürüblər. Bu barədə “Nature Medicine” jurnalında dərc olunan məqalədə qeyd olunur. “Transgen donuzların (geni dəyişdirilmiş - red.) ağciyərləri əvvəllər heç vaxt insan orqanizminə köçürülmədiyi üçün xəstənin immun sisteminin belə bir prosedura necə reaksiya verəcəyi və bunun kəskin aks reaksiyaya səbəb olub-olmayacağı barədə heç bir məlumatımız yox idi. Biz bu təcrübəni ilk dəfə həyata keçirdik və transplantasiya edilmiş ağciyərin 216 saatdan çox canlı və funksional qaldığını müşahidə etdik”, - deyir əməliyyatda iştirak edən mütəxəssislərdən biri bildirir.

Qeyd olunub ki, bu təcrübə Çin Qianqiu Tibb Universitetinin professoru He Tsyansinin rəhbərlik etdiyi bir qrup çinli həkim və bioloq tərəfindən aparılıb. Belə ki, onun elmi komandası uzun illərdir ki, insan immun sisteminin rədd reaksiyasına səbəb olmayan transgen donuzların yetişdirilməsi üçün zəruri texnologiyaların yaradılması üzərində işləyir.

Alimlər donuzlardan birinin tənəffüs orqanlarını insull nəticəsində kliniki ölüm vəziyyətində olan 39 yaşlı kişinin bədənə köçürüblər. Tədqiqatçılar qeyd edirlər ki, ağciyərlər təcrübə ərzində həyat qabiliyyətli olub və öz funksiyalarını yerinə yetirib, lakin eyni zamanda əməliyyatdan sonra üçüncü gün elm adamları donuzun ağciyər toxumasına antikorların görünüşünü, həmçinin immun reaksiya ilə potensial olaraq əlaqəli iltihab və zədə izlərini müşahidə ediblər.

Bu isə ağciyər ksenotransplantasiyasının tam təhlükəsizliyini təmin etmək üçün donuzların DNT-sində əlavə dəyişikliklərin edilməsinin zəruriliyini göstərir.

Avstraliyada çimərliklərdə yenidən sirli kürəciklər tapıldı

Avstraliyanın Yeni Cənubi Uels sahillərində yenə mənşəyi məlum olmayan boz kürəciklər tapılıb. Bu barədə “The Guardian” məlumat yayıb. Dövlət Ətraf Mühitin Mühafizəsi Agentliyi (EPA) çimərlikləri qısa müddətdə təmizləyib. Qərribə maddədən ibarət sferik laxtaların yanvar ayında Sidney sahillərində tapılan kürəciklərlə əlaqəli olub-olmadığı hələ məlum deyil. Daha sonra EPA əməkdaşları toplanmış nümunələrdə karbohidrogenlər, yağ turşuları və bağırsaq çöpi qrupuna aid bakteriyalar aşkar ediblər. Onların bəzilərinə pemza - məsaməli vulkanik şüşə izləri də olub.

“Onlar çox iyrenc qoxu-bildirir. Hələlik sirli kürəciklərin kanalizasiyadan Cənubi Uels Universiteti-suya düşdüyü güman edinin kimya üzrə professor-lir. Ehtimal olunur ki, kana-

lizasiya sistemi uzun müddət təmir olunmadığı üçün sıradan çıxıb və əhali artımı səbəbindən ona düşən yük artıb.

Yeni kürəciklər leysan drenajlarından suya daxil olmuş və ya yaxınlıqdan keçən qayıqlardan suya düşmüş ola bilər. Mərkəzi Sahil Şurası kürəciklərin aşkar edildiyi çimərliklərə getməyi tövsiyə edib. Hazırda nümunələr araşdırılır.

dikdə və ya qlütənə qarşı dözümsüzlük olduqda da oxşar rəng dəyişikliyi müşahidə oluna bilər. Çjanın sözlərinə görə, dişlərdə qəhvəyi zolaqların əmələ gəlməsi çox vaxt tərkibində flüor yüksək olan diş pastalarından düzgün istifadə edilməməsi və ya bu elementlə zəngin suyun qəbul edilməsi ilə bağlıdır. O əlavə edib ki, uşaqlıq dövründə antibiotiklərin qəbulu da dişlərdə tünd boz və ya mavi rəngli izlər qoyur.

Həkim sonda qeyd edib ki, kariyesin ilkin mərhələsində dişlərdə ağ ləkələr yaranır. Xəstəlik irəlilədikcə həmin ləkələr tünd qəhvəyi və ya qara rəngə çevrilir.

Dişlərdəki sarı ləkələr hansı xəstəliyin əlamətidir?

“Dişlərin rəngi bədəndə müəyyən xəstəliklərin və pozğunluqların göstəricisi ola bilər”. Bu barədə məşhur stomatoloq Allan Çjan “Daily Mail”ə danışır. Onun sözlərinə görə, dişlərdə sarı ləkələr çox vaxt çay və ya qəhvənin təsirindən yaranır. Lakin bəzi hallarda bu, qaraciyər xəstəliklərindən də xəbər verə bilər.

Mütəxəssis bildirir ki, və boz rəng alır. Bundan ölü diş adətən mat görünür başqa, diş minası zədələ-

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500

“Yeni Musavat”ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, “Son dakika” MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.